

Γιὰ τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴ συντέλεια
καὶ τὴ Δευτέρα Παρουσία. Καὶ γιὰ τὴ
μελέτη τῶν θείων Γραφῶν.
Καὶ ποιά ἡ ὠφέλεια τῆς ἡσυχίας

Εἶναι λαμπρὸς ὁ βίος τῶν δικαίων. Ἀλλὰ μέ ποιό τρόπο γίνεται λαμπρὸς, παρὰ μέ τὴν ὑπομονή; Αὐτὴν ἀγάπησέ την, μοναχέ, σάν μητέρα τῆς ἀνδρείας. Διότι ἀπὸ τὴ μιά ὁ Ψαλμωδὸς συμβουλεύει, λέγοντας· «Περίμενε μέ ὑπομονὴ τὸν Κύριο καὶ φύλαξε τὸ δρόμο του»¹. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁ Παῦλος, διδάσκοντας πῶς νά ἀποκτήσεις τὴν ἀρετὴ, λέει· «Ἡ θλίψη ὁδηγεῖ στὴν ὑπομονή»². Ἐπιδιώκοντας τὴν ὑπομονὴ θά βρεῖς τὴν πηγὴ τῶν ἀγαθῶν, δηλαδή τὴν ἐλπίδα· καὶ ἡ ἐλπίδα δέν ντροπιάζει³.

1. Ψαλ. 36, 34.

3. Ρωμ. 5, 5.

2. Ρωμ. 5, 3.

Περὶ ὑπομονῆς καὶ συντελείας καὶ τῆς δευτέρας
παρουσίας. Καὶ περὶ μελέτης τῶν θείων Γραφῶν.
Καὶ τί τὸ τῆς ἡσυχίας ὠφέλιμον

Λαμπρὸς ὁ βίος τῶν δικαίων. Πῶς δὲ λαμπρύνεται, ἀλλ' ἢ διὰ τῆς ὑπομονῆς; Ταύτην ἀγάπησον, ὦ μοναχέ, ὡς τῆς ἀνδρείας μητέρα. Ὁ μὲν γὰρ ψαλμωδὸς παραινεῖ λέγων· ὑπόμεινον τὸν Κύριον καὶ φύλαξον τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Παῦλος διδάσκων ὅπως κτήσῃ τὴν ἀρετὴν λέγει· ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται. Ταύτην μετερχόμενος εὐρήσεις τὴν πηγὴν τῶν ἀγαθῶν, τὴν ἐλπίδα· ἡ δὲ ἐλπίς οὐ καταισχύνει.

Νά ὑποταχθεῖς λοιπόν στόν Κύριο καί νά τόν παρακαλεῖς⁴, καί μ' αὐτό θά πραγματοποιηθεῖ σ' ἐσένα ὁ λόγος· «Καί ὁ Κύριος θά σοῦ δώσει ὅλα ὅσα ζητᾷ ἡ καρδιά σου»⁵. Τί ὑπάρχει μακαριότερο ἀπ' αὐτό· ἀπό τό νά ἔχεις δηλαδή εὐνοϊκή ἀπέναντί σου τήν ἀκοή ενός τέτοιου βασιλιᾶ; Ποιός δέ θά θελήσει νά ἔχει ἀνοιγμένη καί ἀνταποκρινόμενη τήν ἀκοή τοῦ δικαστῆ;

Εἶσαι, ἀδελφέ, ἐργάτης τῆς ἀρετῆς· σέ πῆρε ὡς ἐργάτη ὁ Κύριος. Ὅσο ἔχεις καιρό, νά ἐργάζεσαι τό ἀγαθό⁶. Ἄκουσε τόν Παῦλο πού λέει· «Αὐτό πού θά σπείρει ὁ ἄνθρωπος, αὐτό καί θά θερίσει»⁷. Σπείρε στό Πνεῦμα, γιά νά θερίσεις τήν αἰώνια ζωή· διότι ἐκεῖνος πού σπέρνει στή σάρκα του, θά θερίσει ἀπό τή σάρκα του τήν καταστροφή⁸. Ἄκου τόν καλό σύμβουλο πού λέει· «Σπείρετε γιά τούς ἑαυτούς σας δικαιοσύνη· τρυγῆστε καρπό ζωῆς»⁹. Μήν ἀποκάμνεις-στόν κόπο, τή στιγμή πού βλέπεις μπροστά σου τήν ἐλπίδα. Διότι ὅπου γίνονται ἀγῶνες, ἐκεῖ ὑπάρχουν καί τά βραβεῖα· ὅπου γίνονται πόλεμοι, ἐκεῖ ὑπάρχουν καί οἱ τιμές· ὅπου ὑπάρχει ἡ πάλη, ἐκεῖ ὑπάρχει καί τό στεφάνι. Ἐχοντας στραμμένο τό βλέμμα σου σ' αὐτά, νά ἐτοιμάζεις τόν ἑαυτό σου μέ τά λόγια τῆς ὑπομονῆς. Νά παρακινεῖς συνεχῶς τόν ἑαυτό σου, κραυγάζοντας μαζί μέ τούς Ἁγίους· «Νά

4. Ψαλ. 36, 7.

5. Ψαλ. 36, 4.

6. Πρβλ. Γαλ. 6, 10.

7. Γαλ. 6, 7.

8. Πρβλ. Γαλ. 6, 8.

9. Ὡσηέ 10, 12.

Ὑποτάγηθι τοίνυν τῷ Κυρίῳ καί ἰκέτευε αὐτόν, καί εὐρήσεις ἐκ τούτου τό, καί δώη σοι πάντα τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας σου. Τί τούτου μακαριώτερον τοῦ κεκτηῖσθαι βασιλέως τοιούτου ἀκοήν εὐμενῆ; Τίς οὐ θελήσει ἠνεωγμένην ἔχειν καί ὑπακούουσάν τοῦ κριτοῦ τήν ἀκοήν;

Ἐργάτης τυγχάνεις τῆς ἀρετῆς, ἀδελφέ· ἐμισθώσατό σε. Ὡς καιρὸν ἔχεις, ἐργάζου τό ἀγαθόν. Ἄκουσον τοῦ Παύλου λέγοντος· ὁ δ' ἂν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καί θερίσει. Σπείρον εἰς τό πνεῦμα, ἵνα θερίσης ζωὴν αἰώνιον· ὁ γάρ σπείρων εἰς τήν σάρκα, ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν. Ἄκουε τοῦ καλοῦ παραινέτου λέγοντος· σπείρατε ἑαυτοῖς δικαιοσύνην· τρυγῆσατε καρπὸν ζωῆς. Μὴ ὀλιγώρει ἐν τῷ κάμνῃν ἔμπροσθεν ὀρῶν τήν ἐλπίδα. Ὅπου γάρ ἀγῶνες, ἐκεῖ καὶ βραβεῖα· ὅπου πόλεμοι, ἐκεῖ καὶ αἱ τιμαί· ὅπου ἡ πάλη, ἐκεῖ καὶ ὁ στέφανος. Εἰς ταῦτα ἀφορῶν ἐπάλειψε διὰ τῶν τῆς ὑπομονῆς λόγων. Ὑποφώνει σεαυτῷ πάντοτε μετὰ τῶν Ἁγίων βοῶν· ἀνδρίζου καὶ κραταιούσθω ἡ καρδία

ἀποκτᾶς γενναιότητα καί νά ἐνισχύεται ἡ καρδιά σου, καί νά περιμένεις μέ ὑπομονή τόν Κύριο»¹⁰.

Νά ἐτοιμάσεις τά ἔργα σου γιά τήν ἀναχώρησή σου ἀπό τή ζωή¹¹, καί νά προετοιμάζεσαι στόν ἀγρό σου· ἀγρός εἶναι αὐτή ἡ ζωή. Πάρε τήν καλή δικέλλα, δηλαδή τήν Καινή Διαθήκη, περίφραξε τό κτῆμα σου μέ ἀγκαθιές, δηλαδή μέ τή νηστεία, μέ τήν προσευχή καί μέ τή διδασκαλία. Ἐάν ἔχεις αὐτό τό φράχτη, δέ θά μπεῖ μέσα τό θηρίο, δηλαδή ὁ Διάβολος. Νά καλλιεργεῖς τήν ψυχή σου σάν καλό ἀμπέλι. Καί ὅπως αὐτοί πού φυλάγουν τά ἀμπέλια κάνουν κρότο μέ τά χέρια τους, κραυγάζουν δυνατά, καί ἔτσι μέ τούς θορύβους σταματοῦν ἐκείνους πού θέλουν νά προξενήσουν καταστροφές, ἔτσι καί σύ φώναξε δυνατά, κραύγασε μέ τήν ψαλμωδία, καί θά διώξεις μακριά τό πονηρό θηρίο, τήν ἀλεπού, πού εἶναι ὁ Διάβολος· γι' αὐτό τό θηρίο ἔλεγε ἡ Γραφή· «Πιάστε γιά μᾶς μικρά ἀλεπουδάκια, καί τά λοιπά»¹².

Πρόσεχε πάντοτε τόν Ἐχθρό, ἄν στρέψει τήν ἐπιθυμία σου σέ ἄτοπες πράξεις. Ἐάν πληγώσει τήν ψυχή σου, ρίχνοντας σ' αὐτή ρυπαρούς λογισμούς, πρόβαλε ἐναντίον του τήν ἀσπίδα τῆς πίστεως καί φόρεσε τήν περικεφαλαία τῆς ἐλπίδας· σύρε τή μάχαιρα τοῦ Πνεύματος, ἡ ὁποία εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ¹³, καί ὀπλιζόμενος ἔτσι

10. Ψαλ. 26, 14.

12. Ἄσμα 2, 15.

11. Παροιμ. 24, 42.

13. Ἐφεσ. 6, 17.

σου, καί ὑπόμεινον τόν Κύριον.

Ἐτοίμασε εἰς τήν ἔξοδον τά ἔργα σου, καί παρασκευάζου εἰς τόν ἀγρόν σου· ἀγρός ἐστὶ οὗτος ὁ βίος. Λάβε τήν ἀγαθὴν δίκελλαν, τήν Καινὴν Διαθήκην· περίφραξον τό κτῆμά σου ἀκάνθαις, νηστεία, προσευχῇ καί διδασκαλίᾳ. Ἐάν ἔχῃς τόν φραγμὸν τοῦτον, οὐκ εἰσέλθῃ τό θηρίον, τουτέστιν ὁ Διάβολος. Ὡς ἀμπελῶνα καλὸν γεώργει σου τήν ψυχὴν. Καί ὡς περ οἱ τοὺς ἀμπελῶνας φυλάττοντες κροτοῦσι τῇ χειρὶ, βοῶσι τῇ φωνῇ, καί οὕτως διὰ τῶν κτύπων ἰστῶσι τοὺς ἐπιβουλεύοντας, οὕτως καί σύ βόησον τῇ φωνῇ, ἀλάλαξον τῇ ψαλμωδίᾳ, καί ἀποδιώξεις τό δολερὸν θηρίον, τήν ἀλώπεκα, ἣτις ἐστὶν ὁ Διάβολος· περὶ οὗ ἔλεγεν ἡ Γραφή· πιάσατε ἡμῖν ἀλώπεκας μικρούς, καί τὰ ἐξῆς.

Τήρει πάντοτε τόν Ἐχθρόν, ἐάν κατατοξεύσῃ σου τήν ἐπιθυμίαν εἰς ἄτοπους πράξεις. Ἐάν κατασφενδονήσῃ σου τήν ψυχὴν ρυπαρούς ἐμβαλῶν αὐτῇ λογισμούς, ἀντίστησον τόν θυρεὸν τῆς πίστεως καί περιβαλοῦ τήν περικεφαλαίαν τῆς ἐλπίδος· σπάσαι τήν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος, ἣτις ἐστὶ ρῆμα Θεοῦ,

ἐναντίον τοῦ Ἐχθροῦ, δεῖξε ὑπομονή καί μὴν ἀποκάμνεις στὸν πόλεμο. Ἀλλὰ ἀπεναντίας, νά εἶσαι ἄγρυπνος σέ ὅλα, καί νά λές· «Δέν ἀγνοοῦμε τὰ σχέδιά του»¹⁴. Πάντοτε λοιπόν νά χαίρεσαι, ὅπως εἶναι γραμμένο· ἡ ἐπιείκειά σας ἄς γίνεῖ γνωστή σέ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους¹⁵. Ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ἄς ἀστράφει μέσα στήν καρδιά σου. Μὴ γίνεις δειλὸς καί ὀκνηρὸς ἐργάτης. Μὴν ἀποφύγεις τό στεφάνι. Ἡ ζωὴ αὐτὴ εἶναι σύντομη, ἡ καταδίκη ὁμως εἶναι ἀτέλειωτη.

Ἀποβλέποντας σ' αὐτά, μοναχέ, νά παροτρύνεις τὴν καρδιά σου μαζί μέ τὸν ἅγιο Ψαλμωδὸ, καί νά λές· «Νά ἀποκτᾶς γενναιότητα καί νά ἐνισχύεται ἡ καρδιά σου»¹⁶. Μιμήσου τὸν Δαβίδ, καί μέ ἓνα λιθάρι ρίξε κάτω τὸν ἐχθρό¹⁷. Στέκονται οἱ Ἄγγελοι καί βλέπουν τὴ ζωὴ σου· γίναμε θέαμα στὸν κόσμον, καί στοὺς Ἄγγέλους καί στοὺς ἀνθρώπους¹⁸. Ἄν σέ δοῦν ὅτι νικᾷς, χαίρονται γιὰ τό κατόρθωμά σου· ἂν ὁμως σέ δοῦν νικημένο, ἀναχωροῦν σκυθρωποί, διότι δέν τό ὑποφέρουν· γελοῦν ἀπεναντίας μέ τό κατάντημά σου οἱ δαίμονες. Σύρε λοιπόν ἀντί γιὰ ξίφος τό φόβο τοῦ Θεοῦ· διότι ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ εἶναι δίκοπη μάχαιρα, πού κόβει κάθε πονηρὴ ἐπιθυμία. Νά ἔχεις λοιπόν πάντοτε τὸν Θεὸ καί τό φόβο του μέσα σου,

14. Β' Κορ. 2, 11.

15. Φιλιπ. 4, 4-5.

16. Ψαλ. 26, 14.

17. Α' Βασιλ. 17, 49.

18. Πρβλ. Α' Κορ. 4, 9.

καί οὕτως ὀπλιζόμενος κατὰ τοῦ Ἐχθροῦ, ὑπόμεινον καί μὴ ὀλιγώρει τῷ πολέμῳ. Ἀλλὰ νῆφε ἐν πᾶσι, καί λέγε· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν. Χαῖρε οὖν πάντοτε, καθὼς γέγραπται· τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. Ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ καταστραπτέτω ἐν τῇ καρδίᾳ σου. Μὴ γίνου δειλὸς καί ὀκνηρὸς ἐργάτης. Μὴ φύγῃς τὸν στέφανον. Ὁ βίος βραχύς, ἡ δὲ κρίσις μακρά.

Πρὸς ταῦτα ἀφορῶν, ὦ μοναχέ, ὑποφώνει σου τῇ καρδίᾳ ἅμα τῷ Ἁγίῳ, καί λέγε· ἀνδρίζου καί κραταιούσθω ἡ καρδιά σου. Μιμοῦ τὸν Δαυίδ, καί μιᾷ λίθου βολῆ καταρραξὸν τὸν πολέμιον. Ἐστήκασιν Ἄγγελοι θεωροὶ τοῦ βίου σου· θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ, καί Ἄγγέλους καί ἀνθρώπους. Ἐάν σε ἴδωσι νικῶντα, χαίρουσιν ἐπὶ τῷ κατορθώματι· ἐάν δὲ ἠττώμενον, ἀναχωροῦσι στυγνοί, οὐ γὰρ ὑποφέρουσι· γελῶσι δὲ ἐπὶ σέ τὰ δαιμόνια. Σπάσαι οὖν ἀντιρρομφαίας τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ· ὁ γὰρ φόβος τοῦ Θεοῦ μάχαιρα δίστομος συγκόπτων πᾶσαν ἐπιθυμίαν πονηράν. Λάμβανε οὖν πάντοτε τὸν Θεὸν καί τὸν φόβον αὐτοῦ ἐν σεαυτῷ, μιμνησκόμενος τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὅτε οἱ οὐρανοὶ πυ-

ἐνθυμούμενος ἐκεῖνη τή μέρα, ὅταν οἱ οὐρανοί πυρακτωμένοι θά διαλυθοῦν καί τά στοιχεῖα τῆς φύσης θά λειώσουν ἀπό τή φωτιά· ἡ γῆ ἐπίσης καί τά ἔργα πού εἶναι ἐπάνω σ' αὐτή θά κατακαοῦν¹⁹. ὅταν τά ἄστρα θά πέσουν σάν φύλλα, καί ὁ ἥλιος καί ἡ σελήνη θά σκοτεινιάσουν, καί δέ θά δίνουν πιά τό φῶς τους²⁰. ὅταν θά ἐμφανισθεῖ ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ²¹ ἀπό τούς οὐρανούς ἐπάνω στή γῆ, καί οἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν θά σαλευθοῦν²². ὅταν θά φανοῦν οἱ Ἄγγελοι νά τρέχουν καί θά ἀκουσθοῦν οἱ φωνές ἀπό τίς σάλπιγγες²³ πού πλησιάζουν· θά φανεῖ ἡ φωτιά νά καίει μπροστά του καί νά τρέχει παντοῦ νά κατακλύσει τήν οἰκουμένη· ὀλόγυρά του ἐπίσης θά ξεσπάσει σφοδρή καταιγίδα²⁴, σεισμοί καί φόβοι καί κεραυνοί, τέτοιοι πού ποτέ δέν ἔχουν συμβεῖ καί οὔτε θά συμβοῦν ὡς ἐκεῖνη τή μέρα· ὥστε καί οἱ ἴδιες οἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν νά κυριευθοῦν ἀπό μεγάλο τρόμο.

Λοιπόν, τί λογιῆς πρέπει νά εἶμαστε ἐμεῖς, ἀδελφοί μου; Ποιός φόβος καί ποιά φρίκη θά μᾶς κυριεύσει; Σκέψου τούς Ἰσραηλίτες στήν ἔρημο, ὅτι δέν ἀντεξάν τό γνόφο καί τό ζόφο καί τή φωνή τοῦ Θεοῦ πού μιλοῦσε μέσα ἀπό τή φωτιά, ἀλλά φρόντισαν νά μήν εἰπωθεῖ σ' αὐτούς λόγος· διότι δέν μποροῦσαν πραγματικά νά βα-

19. Β' Πέτρ. 3, 12 καί 10.

20. Ματθ. 24, 29· Μαρκ. 13, 24.

21. Ματθ. 24, 30· Μαρκ. 13, 26· Λουκ. 21, 27.

22. Ματθ. 24, 29· Μαρκ. 13, 25.

23. Πρβλ. Ματθ. 24, 31.

24. Ψαλ. 49, 3.

ρούμενοι λυθήσονται, στοιχεῖα δέ καυσούμενα τήκεται· γῆ δέ καί τά ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσονται· ὅτε ἄστρα ὡς φύλλα πεσοῦνται, ἥλιός τε καί σελήνη σκοτισθήσονται, καί οὐ δώσουσι τό φέγγος αὐτῶν· ὅταν φανερωθῇ ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ ἐξ οὐρανῶν ἐπὶ τήν γῆν, καί αἱ δυνάμεις οὐρανῶν σαλευθήσονται· ὅτε Ἄγγελων καταδρομαί καί αἱ φωναί τῶν σαλπίγγων ἐπερχομένων· πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ καιόμενον καί διατρέχον κατακλύζειν τήν οἰκουμένην· κύκλω γάρ αὐτοῦ καταιγίς σφόδρα, σεισμοί καί φόβοι καί κεραυνοί, οἳ οὐδέποτε γεγόνασι, οὐδ' οὐ μὴ γένωνται ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης· ὥστε καί τὰς αὐτάς δυνάμεις τῶν οὐρανῶν τρόμῳ μεγάλῳ συλληφθῆναι.

Οὐκοῦν ποταπούς δεῖ εἶναι ἡμᾶς, ἀδελφοί μου; Ποῖος φόβος καί φρίκη ποῖα λήφεται ἡμᾶς; Κατανόησον τόν Ἰσραήλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι οὐκ ἴσχυσαν τόν γνόφον καί ζόφον καί τήν φωνήν τοῦ λαλοῦντος Θεοῦ ἐκ μέσου τοῦ πυρός, ἀλλ' ἐσπούδασαν τοῦ μή προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον· οὐδέ γάρ ἔφερον κατὰ ἀλήθειαν

στάξουν τό λόγο²⁵, ἄν καί κατέβηκε ὁ Θεός χωρίς θυμό, καί δέ μιλοῦσε σ' αὐτούς μέ ὀργή, ἀλλά τούς βεβαίωνε μέ λόγο παρηγορίας ὅτι ὁ ἴδιος εἶναι μαζί τους²⁶.

Ἄκουσε τώρα, ἀδελφέ μου· ἄν δέν μπορέσαμε νά βαστάξουμε τόν ἐρχομό του, πού συνοδεύονταν ἀπό λόγο παρηγορίας, ὅταν οὔτε οἱ οὐρανοί πυρακτωμένοι διαλύθηκαν, οὔτε ἡ γῆ καί τά ἔργα πού εἶναι σ' αὐτή κατακάηκαν²⁷, οὔτε οἱ Ἄγγελοι πού σαλπίζουν σάλπισαν, ὅπως πρόκειται νά σαλπίσει ἐκείνη ἡ σάλπιγγα²⁸ καί νά ξυπνήσει ὅσους πέθαναν ἀπό τήν ἀρχή τοῦ κόσμου, οὔτε ἡ φωτιά πού κατακλύζει τήν οἰκουμένη, οὔτε κάτι ἀπό τά φοβερά πού πρόκειται νά συμβοῦν συνέβη, τί θά κάνουμε, ὅταν θά κατέβει μέ ὀργή καί θυμό ἀβάσταχτο, καί θά καθίσει στόν ἔνδοξο θρόνο του, καί θά ἀπευθύνει πρόσκληση στή γῆ, ἀπό τήν ἀνατολή τοῦ ἡλίου ὡς τή δύση, καί ἀπό τή μιά ἄκρη τῆς γῆς ὡς τήν ἄλλη ἄκρη, γιά νά ξεχωρίσει τό λαό του²⁹ καί νά ἀνταποδώσει στόν καθένα σύμφωνα μέ τή ζωή του;

Ἄλίμονο! Τί λογιῆς πρέπει νά εἶμαστε ἐμεῖς, ὅταν θά παρουσιασθοῦμε γυμνοί καί ἀκάλυπτοι τήν ὥρα πού πρόκειται νά ὀδηγηθοῦμε στό φρικτό βῆμα; Ἄλίμονο, ἀλίμονο! Ποῦ εἶναι τότε ὁ κομ-

25. Ἐβρ. 12, 19-20· Ἐξ. 20, 19.

26. Πρβλ. Ἐξ. 20, 2.

27. Β' Πέτρ. 3, 10.

28. Α' Θεσ. 4, 16.

29. Ψαλ. 49, 4.

τὸ διαστελλόμενον, καίπερ οὐ μετὰ θυμοῦ κατελθόντος, οὐδὲ μετ' ὀργῆς λαλοῦντος πρὸς αὐτούς, ἀλλ' ἐν παρακλήσει πληροφοροῦντος αὐτούς ὅτι αὐτὸς μετ' αὐτῶν ἐστίν.

Ἄκουσον νῦν, ἀδελφέ μου· εἰ μετὰ παρακλήσεως οὐκ ἰσχύσαμεν βαστάσαι τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ, ὅτε οὔτε οἱ οὐρανοὶ πυρούμενοι ἐλύθησαν, οὔτε ἡ γῆ καί τὰ ἐν αὐτῇ κατεκάη, οὔτε οἱ σαλπίζοντες ἤχησαν, καθὼς μέλλει ἡ σάλπιγξ ἐκείνη βοᾶν καὶ ἐξυπνίζειν τοὺς ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένους, οὔτε πῦρ κατακλύζον τὴν οἰκουμένην, οὔτε τις τῶν μελλόντων γίνεσθαι φόβων ἐγένετο, τί ποιήσομεν, ὅταν κατέλθῃ μετ' ὀργῆς καὶ θυμοῦ ἀνυποστάτου καὶ καθίσῃ ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ προσκαλέσῃται τὴν γῆν ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς ἕως περάτων αὐτῆς, τοῦ διακρίναι τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ ἀποδοῦναι ἐκάστω κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ;

Οἴμοι! Ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν ἡμᾶς, ὅταν παριστάμεθα γυμνοὶ καὶ τετραχηλισμένοι, μέλλοντες εἰσάγεσθαι εἰς τὸ φρικτὸν βῆμα; Οἴμοι, οἴμοι! Ποῦ

πασμός; Ποῦ εἶναι τότε ἡ ἀνδρεία τοῦ σώματος; Καί ποῦ εἶναι τό ἀπατηλό καί ἀνώφελο κάλλος; Ποῦ εἶναι τότε ἡ γλυκύτητα τῆς φωνῆς τῶν ἀνθρώπων; Ποῦ εἶναι τότε ἡ ἀσεβής καί ἀδιάντροπη παρρησία; Ποῦ εἶναι τότε ὁ καλλωπισμός τῶν ἐνδυμάτων; Ποῦ εἶναι τότε ἡ εὐχαρίστηση τῆς ἀμαρτίας, ἡ ὁποία εἶναι ἀληθινά ἀκάθαρτη; Ποῦ εἶναι τότε ἐκεῖνοι πού θεωροῦν ἀπόλαυση τήν κοπριά τῶν ἀρσενικῶν; Ποῦ εἶναι τότε ἡ καταφρόνηση αὐτῶν πού ζοῦν μέ ἀμέλεια; Ποῦ εἶναι τότε ἡ τρυφή καί ἡ σπατάλη; Ὅλα πέρασαν καί διαλύθηκαν σάν ἀσθενικός ἀέρας. Ποῦ εἶναι τότε ἡ φιλαργυρία καί ἡ φιλοκτημοσύνη, καί ἡ ἀσπλαχνία πού προέρχεται ἀπ' αὐτά; Ποῦ εἶναι τότε ἡ ἀπάνθρωπη ὑπερηφάνεια, ἡ ὁποία ἀποστρέφεται ὅλους καί θεωρεῖ τόν ἑαυτό της ὅτι εἶναι κάτι σπουδαῖο; Ποῦ εἶναι τότε ἡ ἀκαρπῆ καί ἀνώφελη ἀνθρώπινη πρόοδος καί δόξα; Ποῦ εἶναι τότε ἡ βασιλική ἐξουσία καί τυραννίδα; Ποῦ εἶναι ὁ ἄρχοντας; Ποῦ εἶναι ὁ ἡγεμόνας; Ποῦ εἶναι αὐτοί πού ἔχουν ἐξουσίες· αὐτοί πού ὑπερηφανεύονται γιά τόν πολύ πλοῦτο καί καταφρονοῦν τόν Θεό; Τότε βλέποντας, τόσο πολύ θά θαυμάσουν καί ὁ τρόμος θά τοὺς κυριεύσει. Ἐκεῖ θά δοκιμάσουν πόνους, ὅπως ἡ γυναίκα πού γεννᾷ· θά συντριβοῦν μέ βίαιο ἀνεμο³⁰. Ποῦ ἄλλωστε θά σταθεῖ τότε ἡ σοφία τῶν σοφῶν; Ποῦ θά σταθοῦν τά ἀνώφελα σοφίσματα τοὺς; Ἀλίμονο, ἀλίμονο σ' αὐτούς! Ζαλίστηκαν, σαλεύθηκαν, ὅπως ὁ μεθυσμένος,

30. Ψαλ. 47, 7-8.

τότε ἡ περπερότης; Ποῦ τότε ἡ ἀνδρεία τῆς σαρκός; Ποῦ δέ τὸ κάλλος τὸ ψευδές καί ἀνωφελές; Ποῦ τότε ἡ δῦφωσία τῶν ἀνθρώπων; Ποῦ τότε ἡ παρρησία ἡ ἀναιδής καί ἀναίσχυντος; Ποῦ τότε ὁ καλλωπισμός τῶν ἱματίων; Ποῦ τότε ἡ ἡδονή τῆς ἀμαρτίας, ἡ ὡς ἀληθῶς ἀκάθαρτος; Ποῦ τότε οἱ τὴν κόπρον τῶν ἀρρένων ἡδονὴν ἡγούμενοι; Ποῦ τότε ἡ καταφρόνησις τῶν ἐν ἀμελείᾳ ζώντων; Ποῦ τότε ἡ τρυφή καί σπατάλη; Πάντα παρῆλθε, καί ὡς χαῦνος ἀἴρ διελύθησαν. Ποῦ τότε ἡ φιλαργυρία καί ἡ φιλοκτημοσύνη, καί ἡ ἐξ αὐτῶν ἀσπλαχνία; Ποῦ τότε ἡ ἀπάνθρωπος ὑπερηφάνεια, ἡ πάντας βδελυσομένη καί ἑαυτὴν λογιζομένη εἶναι τι; Ποῦ τότε ἡ κενὴ καί ματαία ἀνθρώπινη προκοπὴ καί ἡ δόξα; Ποῦ τότε ἡ δυναστεία καί ἡ τυραννίς; Ποῦ ἄρχων; Ποῦ ἡγούμενος; Ποῦ οἱ ἐπ' ἐξουσιῶν· οἱ γαυριώμενοι ἐπὶ πλήθει πλούτου καί τοῦ Θεοῦ καταφρονοῦντες; Τότε ἰδόντες, οὕτως ἐθαύμασαν καί ὁ τρόμος ἐπελάβετο αὐτῶν. Ἐκεῖ ὠδίνες ὡς τικτούσης· ἐν πνεύματι βιαίῳ συντριβήσονται. Ποῦ δέ τότε ἡ σοφία τῶν σοφῶν; Ποῦ τὰ μάταια αὐτῶν πανουργεύματα; Οὐαί, οὐαί αὐτοῖς! Ἐταράχθη-

καί ὄλη ἡ σοφία τους ἐξαφανίσθηκε³¹. Ποῦ θά σταθεῖ τότε ὁ σοφός; Ποῦ θά σταθεῖ ὁ σπουδασμένος; Ποῦ θά σταθεῖ ὁ συζητητής αὐτοῦ τοῦ μάταιου κόσμου;³² Ἔχει φύγει ὄλη ἡ σοφία, ἀδελφέ μου.

Συλλογίσου τί λογιῆς πρέπει νά εἶμαστε ἐμεῖς, ὅταν θά δώσουμε λόγο γιά ὅσα πράξαμε, μέγала ἢ μικρά· διότι θά δώσουμε ἀπολογία στόν δίκαιο Κριτή ὡς καί γιά ἀργό λόγο³³. Τί λογιῆς πρέπει νά εἶμαστε ἐμεῖς ἐκείνη τήν ὥρα, γιά νά βροῦμε χάρη μπροστά του; Καί ποιά χαρά θά μᾶς ὑποδεχθεῖ, ὅταν θά χωριζόμαστε στά δεξιὰ τοῦ Βασιλιᾶ; Τί λογιῆς πρέπει νά εἶμαστε ἐμεῖς, ὅταν θά μᾶς χαιρετοῦν ἐκεῖ ὄλοι οἱ Ἄγιοι; Θά σέ χαιρετήσῃ ὁ Ἀβραάμ, ὁ Ἰσαάκ, ὁ Ἰακώβ, ὁ Μωυσῆς, ὁ Νῶε, ὁ Ἰώβ, ὁ Δαβίδ καί οἱ ἅγιοι Προφῆτες καί Ἀπόστολοι καί Μάρτυρες, καί ὄλοι οἱ Ἄγιοι καί Δίκαιοι πού εὐαρέστησαν στή ζωή τους τόν Θεό· καί ὄσους ἤθελες αὐτή τή στιγμή νά δεῖς, ἔρχονται αὐτοί ἐκεῖ σ' ἐσένα, καί σέ ἀγκαλιάζουν καί σέ χαιρετοῦν, γεμάτοι ἀγαλλίαση γιά τή σωτηρία σου. Τί λογιῆς πρέπει νά εἶμαστε ἐμεῖς τότε; Τί λογιῆς ἀνείπωτη χαρά πρέπει νά ἔχουμε, ὅταν θά πεῖ ὁ Βασιλιάς σ' ἐκείνους πού εἶναι στά δεξιὰ του, ἀπευθυνόμενος μέ ἰλαρότητα· «Ἐλᾶτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατέρα μου, κληρονομήστε τή βασιλεία πού ἔχει ἐτοιμασθεῖ γιά σᾶς ἀπό τόν και-

31. Πρβλ. Ψαλ. 106, 27.

33. Ματθ. 12, 36.

32. Πρβλ. Α' Κορ. 1, 20.

σαν, ἐσαλεύθησαν, ὡς ὁ μεθύων, καί πᾶσα ἡ σοφία αὐτῶν κατεπόθη. Ποῦ τότε σοφός; Ποῦ γραμματεὺς; Ποῦ συζητητής τοῦ αἰῶνος τούτου ματαιίου; Οἷχεται πᾶσα σοφία, ἀδελφέ μου.

Ἄναλόγισαι ποταπούς δεῖ ὑπάρχειν ἡμᾶς διδόντας λόγον ὧν ἐπράξαμεν μεγάλων ἢ μικρῶν· ἕως γάρ ἀργοῦ λόγου ἀπολογίαν δώσομεν τῷ δικαίῳ Κριτῇ. Ποταπούς δεῖ εἶναι ἡμᾶς ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ, ἵνα εὕρωμεν χάριν ἐνώπιον αὐτοῦ; Ποία δὲ διαδέξεται ἡμᾶς χαρὰ ἀφοριζομένους ἐκ δεξιῶν τοῦ Βασιλέως; Ποταπούς δεῖ εἶναι ἡμᾶς, ὅταν ἀσπάζονται ἡμᾶς πάντες οἱ Ἄγιοι ἐκεῖ; Ἀσπάζεται σε Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ, Μωυσῆς, Νῶε, Ἰώβ, Δαυὶδ καί οἱ ἅγιοι Προφῆται καί Ἀπόστολοι καί Μάρτυρες καί [οἱ] πάντες οἱ Ἄγιοι καί Δίκαιοι, οἱ ἐν τῷ βίῳ τῷ Θεῷ εὐαρεστήσαντες· καί ὄσους ἤθελες ἄρτι θεάσασθαι, αὐτοί ἐκεῖ ἔρχονται πρὸς σέ, καί περιπτυσσόμενοί σε ἀσπάζονται σε, ἀγαλλόμενοι ἐπὶ τῇ σῇ σωτηρίᾳ. Ποταπούς δεῖ εἶναι ἡμᾶς τότε; Ποταπὴν χαρὰν ἔχειν ἀνεκλάλητον, ὅταν εἴπῃ ὁ Βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν, μεθ' ἰλαρότητος λέγων· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τήν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν

ρό τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου»³⁴. Τότε, ἀδελφέ μου, θά λάβεις τήν ἔνδοξη βασιλεία καί τό ὠραῖο στέμμα ἀπό τό χέρι τοῦ Κυρίου³⁵, καί στή συνέχεια θά βασιλεύσεις μαζί του. Τότε θά κληρονομήσεις τά ἀγαθά ἐκεῖνα, πού ἐτοίμασε ὁ Θεός γιά κείνους πού τόν ἀγαποῦν³⁶. Τότε λοιπόν θά εἶσαι ἀμέριμνος, χωρίς νά ἔχεις πιά κανένα φόβο.

Συλλογίσου, ἀδελφέ μου, τί εἶναι τό νά βασιλεύσεις στούς οὐρανοῦς, ὅπως εἶπαμε προηγουμένως· διότι θά δεχθεῖς τό στέμμα ἀπό τό χέρι τοῦ Κυρίου, καί θά βασιλεύσεις στό ἐξῆς μαζί μέ τόν Χριστό. Συλλογίσου, ἀδελφέ μου, τί εἶναι τό νά βλέπεις γιά πάντα τό πρόσωπο τοῦ Θεοῦ. Τί εἶναι τό νά ἔχεις τόν Θεό φῶς πού θά σέ φωτίζει· διότι τότε δέ θά ὑπάρχει πιά γιά σένα ὁ ἥλιος γιά νά φωτίζει τή μέρα, ὅπως λέει ὁ Ἡσαΐας, οὔτε ἡ ἐμφάνιση τῆς σελήνης θά φέγγει τή νύχτα σου, ἀλλά θά εἶναι γιά σένα ὁ Κύριος αἰώνιο φῶς, καί ὁ Θεός θά εἶναι ἡ δόξα σου³⁷.

Νά, ἀδελφέ μου, ἀκουσες ποιά χαρά περιμένει ἐκείνους πού φοβοῦνται τόν Κύριο καί ἐκείνους πού τηροῦν τίς ἐντολές του. Συλλογίσου ὅμως ὕστερα ἀπ' αὐτά καί τήν ἀπώλεια τῶν ἀμαρτωλῶν, ὅταν θά ὀδηγηθοῦν στό φοβερό βῆμα· ποιά ντροπή θά τούς κυριεύσει μπροστά στόν δίκαιο Κριτή, καθῶς δέ θά ἔχουν λόγο γιά ἀπολογία·

34. Ματθ. 25, 34.

36. Α' Κορ. 2, 9.

35. Σοφ. Σολ. 5, 16.

37. Ἡσ. 60, 19.

ἀπό καταβολῆς κόσμου. Τότε, ἀδελφέ μου, λήψη τὸ βασίλειον τῆς εὐπρεπείας καί τὸ διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς Κυρίου, καί λοιπὸν συμβασιλεύσεις αὐτῷ. Τότε κληρονομήσεις τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Τότε λοιπὸν ἀμέριμνος ἔση, μηκέτι πτοούμενος μηδεμίαν πτόησιν.

Ἀναλόγισαι, ἀδελφέ μου, οἷον ὑπάρχει τὸ βασιλεῦσαι ἐν οὐρανοῖς, καθὼς προείπομεν· δέξῃ γὰρ τὸ διάδημα ἐκ χειρὸς Κυρίου, καί βασιλεύσεις τοῦ λοιποῦ σὺν Χριστῷ. Ἀναλόγισαι, ἀδελφέ μου, οἷον ἐστὶ τοῦ Θεοῦ τὸ πρόσωπον βλέπειν διαπαντός. Οἷον ἐστὶν ἔχειν αὐτόν φωστῆρα· τότε γὰρ οὐκέτι ἔσται σοι ἥλιος εἰς φῶς ἡμέρας, καθὼς Ἡσαΐας φησὶν, οὐδὲ ἀνατολὴ σελήνης φωτιεῖ σου τὴν νύκτα, ἀλλ' ἔσται σοι Κύριος φῶς αἰώνιον, καί ὁ Θεὸς δόξα σου.

Ἰδού, ἀδελφέ μου, ἤκουσας οἷα χαρὰ ἀπόκειται τοῖς φοβουμένοις τὸν Κύριον, καί τοῖς φυλάσσουσι τὰς ἐντολάς αὐτοῦ. Ἀναλόγισαι δὲ μετὰ ταῦτα καί τὴν τῶν ἀμαρτωλῶν ἀπώλειαν, ὅταν εἰσάγωνται εἰς τὸ βῆμα τὸ φοβερόν· οἷα αἰσχύνῃ αὐτοὺς λήψεται ἐνώπιον τοῦ δικαίου Κριτοῦ, μὴ ἔχοντας λόγον ἀπολο-

ποιά ντροπή θά τούς κυριεύσει, ὅταν θά χωρίζονται στά ἀριστερά τοῦ Βασιλιᾶ· ποιό σκότος θά πέσει ἐπάνω τους, ὅταν θά ἀπευθυνθεῖ σ' αὐτούς μέ τήν ὀργή του καί ὅταν θά τούς συνταράξει μέ τό θυμό του³⁸, λέγοντας· «Φύγετε οἱ καταραμένοι στό αἰώνιο πῦρ πού ἔχει ἐτοιμασθεῖ γιά τόν Διάβολο καί τούς ἀγγέλους του»³⁹. 'Αλίμονο, ἀλίμονο! Ποιά θλίψη καί στενοχώρια θά ἔχει τό πνεῦμα τους, ὅταν θά ἀκουσθεῖ ἡ κραυγή ὄλων πού θά λένε· «'Ας ριχθοῦν οἱ ἁμαρτωλοί στόν ἄδη· ὄλα τά ἔθνη πού λησμονοῦν τόν Θεό»⁴⁰. 'Αλίμονο, τί λογῆς θρηνο θά ἀλαλάξουν, μοιρολογώντας καί θρηνώντας, ὅταν θά ὀδηγοῦνται νά τιμωρηθοῦν πικρά στούς ἀτέλειωτους αἰῶνες! Τί λογῆς εἶναι ὁ τόπος, ὅπου ὑπάρχει τό κλάμα καί τό τρίξιμο τῶν δοντιῶν· ὁ τόπος πού ὀνομάζεται τάρταρος⁴¹, πού τόν τρέμει καί ὁ ἴδιος ὁ Σατανάς! 'Αλίμονο, τί λογῆς εἶναι ἡ γέεννα τῆς ἄσβεστης φωτιᾶς καί τό ἀκοίμητο καί φαρμακερό σκουλήκι! 'Αλίμονο, πόσο φοβερό εἶναι ἐκεῖνο τό αἰώνιο καί ἐξώτερο σκοτάδι, πού μένει αἰώνια! 'Αλίμονο, πόσο ἄσπλαχνοι καί σκληροί εἶναι οἱ ἄγγελοι γιά τίς τιμωρίες! Διότι χλευάζουν καί ἐπιπλήττουν φοβερά.

Τότε αὐτοί πού τιμωροῦνται θά κραυγᾶσουν δυνατά στόν Κύριο, ἀλλά δέ θά τούς ἀκούσει. Τότε θά καταλάβουν ὅτι κατέληξε ἄ-

38. Ψαλ. 2, 5.

39. Ματθ. 25, 41.

40. Ψαλ. 9, 18.

41. Πρβλ. Β' Πέτρ. 2, 4.

γίας· οἷα ἐντροπή λήφεται αὐτούς ἀφοριζομένους ἐξ εὐωνύμων τοῦ Βασιλέως· ὅλον σκότος ἐπιπέσει ἐπ' αὐτούς, ὅταν λαλήσῃ πρὸς αὐτούς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, καί ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ ταράξῃ αὐτούς, λέγων· πορεύεσθε οἱ κατηραμένοι εἰς τό πῦρ τό αἰώνιον τό ἠτοιμασμένον τῷ Διαβόλῳ καί τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Οἶμοι, οἶμοι! Οἷαν θλίψιν καί στενοχωρίαν ἔξει τό πνεῦμα αὐτῶν, ὅταν γένηται κραυγή πάντων λεγόντων· ἀποστραφήτωσαν οἱ ἁμαρτωλοί εἰς τόν ἄδη· πάντα τά ἔθνη τά ἐπιλανθανόμενα τοῦ Θεοῦ. Οἶμοι, οἷον μέλος ἀλαλάξουσι κοπτόμενοι καί θρηνοῦντες, ἀπαγόμενοι κολάζεσθαι πικρῶς εἰς ἀτελευτήτους αἰῶνας! Οἷός ἐστιν ὁ τόπος, ὅπου ἐστίν ὁ κλαυθμός καί ὁ βρυγμός τῶν ὀδόντων· ὁ καλούμενος τάρταρος, ὃν καί αὐτός ὁ Σατανᾶς φρίσσει! Οἶμοι, οἷα ἐστίν ἡ γέεννα τοῦ πυρός τοῦ ἀσβέστου καί ὁ ἀκοίμητος καί ἰοβόλος σκώληξ! Οἶμοι, οἷον δεινόν ἐστι τό σκότος ἐκεῖνο τό αἰώνιον καί ἐξώτερον, τό αἰεὶ μένον! Οἶμοι, οἷοί εἰσιν ἐπὶ τῶν κολάσεων Ἄγγελοι ἄσπλαχνοι καί ἀνελεήμονες! Ὀνειδίζουσι γάρ καί ἐπιπλήττουσι δεινῶς.

Τότε οἱ κολαζόμενοι κεκραῶνται πρὸς Κύριον, καί οὐκ εἰσακούσεται

νώφελα ἢ ζωὴ τους, καὶ ὅτι ὅσα νόμιζαν ἐδῶ ὅτι εἶναι εὐχάριστα, ἀποδείχθηκαν πικρότερα ἀπὸ τὴ χολὴ καὶ ἀπὸ τὸ δηλητήριο. Ποῦ θὰ σταθεῖ τότε ἡ ἀπατηλὴ εὐχαρίστηση τῆς ἁμαρτίας; Διότι ἄλλη εὐχαρίστηση δὲν ὑπάρχει παρά μόνο τὸ νὰ φοβᾶται κανεὶς τὸν Κύριο. Ἄληθινά, αὐτὸ εἶναι εὐχαρίστηση. Ἄληθινά, αὐτὸ χορταίνει τὴν ψυχὴ, ὅπως τὸ σῶμα τὰ λιπαρά καὶ παχιά φαγητά⁴². Τότε θὰ καταδικάσουν τὸν ἑαυτὸ τους καὶ τὰ ἔργα πού ἔπραξαν. Τότε θὰ ὁμολογήσουν λέγοντας ὅτι «εἶναι δίκαια ἡ κρίση τοῦ Θεοῦ· διότι τὰ ἀκούσαμε αὐτά, ἀλλὰ δὲ θελήσαμε νὰ ἀπομακρυνθοῦμε ἀπὸ τίς πονηρές μας πράξεις». Καὶ τότε δὲ θὰ κατορθώσουν τίποτε λέγοντάς τα αὐτά.

Ἄλιμονο σ' ἐμένα πού μέ συνέλαβε ἡ μητέρα μου μέσα σέ ὀλέθριες ἁμαρτίες⁴³! Ἔκανα ἁμαρτίες περισσότερες ἀπὸ τὴν ἄμμο τῆς θάλασσας, καὶ λυγίζω ἀπὸ τὸ βάρος τους, ὅπως λυγίζει κανεὶς ἀπὸ τὰ πολλά σιδερένια δεσμά. Διότι δὲν ἔχω παρρησία νὰ ἀτενίσω στὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ⁴⁴. Σέ ποιὸν λοιπὸν ἄλλο νὰ καταφύγω παρά μόνο σ' ἐσένα, φιλόνηρωπε; Ἐλέησέ με ὁ Θεὸς μου σύμφωνα μέ τὸ μέγα ἔλεός σου, καὶ σύμφωνα μέ τὴν πολλὴ εὐσπλαχνία σου ἀπάλειψε τὸ ἁμάρτημά μου⁴⁵. Σ' ἐσένα καταφεύγω χάρις στήν πολλή σου ἀγαθότητα καὶ εὐσπλαχνία. Ἐσένα παρόργισα, καὶ σ' ἐσένα καταφεύγω

42. Πρβλ. Ψαλ. 62, 6.

43. Πρβλ. Ψαλ. 50, 7.

44. Ἀπὸ τὴν Προσευχὴ τοῦ Μανασσή. Βλ. σχολ. 13, σελ. 287 τοῦ Β' τόμου.

45. Πρβλ. Ψαλ. 50, 3.

αὐτῶν. Τότε γινώσκονται ὅτι μάταια αὐτοῖς ἀπέβη τὰ τοῦ βίου, καὶ ἃ ἐδόκουν ἐνταῦθα ἡδέα εἶναι, χολῆς καὶ ἰοῦ πικρότερα εὐρέθησαν. Ποῦ τότε ἡ ψευδώνυμος ἡδονὴ τῆς ἁμαρτίας; Ἄλλη γὰρ ἡδονὴ οὐκ ἔστιν εἰ μὴ τὸ φοβεῖσθαι τὸν Κύριον. Ἀληθῶς τοῦτο ἡδονὴ ἔστιν. Ἀληθῶς ὡς ἐκ στέατος καὶ πιότῃτος ἐμπιπλᾷ τὴν ψυχὴν. Τότε καταγνώσουςιν ἑαυτῶν καὶ τῶν ἔργων αὐτῶν, ὧν ἔπραξαν. Τότε ὁμολογήσουσι λέγοντες ὅτι δικαία ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ· ἠκούσαμεν γὰρ ταῦτα, καὶ οὐκ ἠθελήσαμεν ἐπιστρέψαι ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἡμῶν πράξεων. Καὶ τότε οὐδὲν ἀνύσουσι ταῦτα λέγοντες.

Οἱμοι τῶ ἐν ἁμαρτίαις ἀνηκέστοις συλληφθέντι! Ὑπὲρ ἀριθμὸν φάμμου θαλάσσης ἤμαρτον, καὶ κάμπτομαι ἐξ αὐτῶν, ὡσεὶ ἀπὸ πολλῶν δεσμῶν σιδήρου. Οὐ γὰρ ἐστὶ μοι παρρησία ἀτενίσαι εἰς τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ. Πρὸς τίνα οὖν καταφύγω, εἰ μὴ πρὸς σέ, φιλόνηρωπε; Ἐλέησον ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου. Πρὸς σέ καταφεύγω διὰ τὴν πολλὴν σου ἀγαθότητα καὶ εὐσπλαχνίαν. Σέ

χάρη στήν πολλή σου ἀμνησικακία. Ἐσένα ἀρνήθηκα, καί σ' ἐσένα καταφεύγω χάρη στήν πολλή σου φιλανθρωπία, καί παρακαλώντας κραυγάζω· «Στρέψε τό πρόσωπό σου μακριά ἀπό τίς ἀμαρτίες μου, καί ἀπάλειψε ὅλες τίς ἀνομίες μου. Κτίσε μέσα μου, Θεέ, καθαρή καρδιά καί βάλε ἀπό τήν ἀρχή στά βάθη τῆς ψυχῆς μου πνεῦμα ἀληθινό⁴⁶, χάρη στό ὄνομά σου μόνο. Τίποτε δέν ἔχω νά σοῦ προσφέρω, οὔτε πράξη καλή, οὔτε καρδιά καθαρή, ἀλλά ἔχοντας ἐμπιστοσύνη στήν εὐσπλαχνία σου ἀφήνω τόν ἑαυτό μου σ' ἐσένα, γιά νά μέ ὀδηγήσεις στήν κατάνυξη καί στή σταθερή ἐργασία τῶν ἐντολῶν σου, ὥστε νά μήν πέφτω ξανά εὐκολα στήν ἀμαρτία, ἀλλά ἀπό τώρα καί στό ἐξῆς νά σέ λατρεύσω μέ ὁσιότητα καί δικαιοσύνη ὅλες τίς μέρες τῆς ζωῆς μου».

Σᾶς παρακαλῶ λοιπόν, ἀδελφοί, αὐτά προσδοκώντας, ἄς δείξουμε προθυμία νά παρουσιασθοῦμε σ' αὐτόν ἄσπιλοι καί ἀψεγάδιαστοι, μέ εἰρήνη. Ὄταν σοῦ ἐπιτεθεῖ πονηρή σκέψη, ἀδελφέ, σύρε αὐτή τή μάχαιρα, δηλαδή συλλογίσου τό φόβο τοῦ Θεοῦ, καί ἔτσι θά διαλύσεις ὅλη τή δύναμη τοῦ Ἐχθροῦ. Καί ἀντί γιά σάλπιγγα νά ἔχεις τίς θεῖες Γραφές· καί μέ ὅποιο τρόπο ἢ σάλπιγγα κράζοντας συγκεντρώνει τούς στρατιῶτες, ἔτσι καί οἱ θεῖες Γραφές κράζοντας σ'

46. Πρβλ. Ψαλ. 50, 11-12.

παρώργισα, καί πρὸς σέ καταφεύγω διὰ τήν πολλήν σου ἀμνησικακίαν. Σέ ἠθέτησα, καί πρὸς σέ καταφεύγω διὰ τήν πολλήν σου φιλανθρωπίαν, καί δεόμενος βοῶ· ἀπόστρεψον τό πρόσωπόν σου ἀπό τῶν ἀμαρτιῶν μου, καί πάσας τὰς ἀνομίας μου ἐξάλειψον. Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός, καί πνεῦμα εὐθές ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου διὰ τό ὄνομά σου μόνον. Οὐδέν ἔχω προσενεγκεῖν σοι, οὐ πρᾶξιν ἀγαθήν, οὐ καρδίαν καθαρὰν, ἀλλά θαρρῶν εἰς τοὺς οἰκτιρμούς σου ἐπιρρίπτω ἑμαυτόν, ὅπως ἄξης με εἰς κατάνυξιν καί ἐπίμονον ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν σου, ἵνα μή καταπίπτω πάλιν εὐκόλως εἰς ἀμαρτίαν, ἀλλ' ἀπό τοῦ νῦν λατρεῦσαί σοι ἐν ὁσιότητι καί δικαιοσύνη πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, ταῦτα προσδοκῶντες σπεύσωμεν ἄσπιλοι καί ἀμώμητοι εὐρεθῆναι αὐτῷ ἐν εἰρήνῃ. Ὄταν ἐπέλθῃ σοι πονηρὰ ἐνθύμησις, ἀδελφέ, σπάσαι ταύτην τήν μάχαιραν, τουτέστιν ἀναλόγισαι τόν φόβον τοῦ Θεοῦ, καί συγκόπτεις πᾶσαν τήν δύναμιν τοῦ Ἐχθροῦ. Ἀντί δὲ σάλπιγγος ἔχε τὰς θείας Γραφάς· κατὰ δὲ τρόπον ἢ σάλπιγγος βοῶσα ἐπισυνάγει τοὺς στρατιώτας, οὕτω καί αἱ θεῖαι Γραφαὶ βοῶσαι πρὸς ἡμᾶς, ἐπισυνάγουσιν ἡμῶν τοὺς

ἐμᾶς, συγκεντρώνουν τοὺς λογισμοὺς μας στό φόβο τοῦ Θεοῦ· διότι καὶ οἱ λογισμοὶ μας εἶναι σάν στρατιῶτες πού πολεμοῦν μέ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ βασιλιᾶ. Καὶ ἐπίσης, μέ ὅποιο τρόπο ἢ σάλπιγγα κράζει τόν καιρό τοῦ πολέμου καὶ ἀνάβει τὴν προθυμία τῶν νέων καὶ ἀγωνιστῶν ἐναντίον τῶν ἀντιπάλων, ἔτσι καὶ οἱ θεῖες Γραφές ἀνάβουν τὴν προθυμία σου στό ἀγαθὸ καὶ σέ κάνουν γενναῖο ἐνάντια στά πάθη.

Γι' αὐτό, ἀδελφέ μου, ὅσο μπορεῖς, πίεσε τόν ἑαυτό σου νά τίς μελετᾷς ὅσο πιά συχνά, γιά νά συγκεντρώσουν τοὺς λογισμοὺς σου, τοὺς ὁποίους διασκορπίζει ὁ Ἐχθρὸς μέ τὴν πανουργία του, ὑπαγορεύοντας μέ δόλο πονηρές σκέψεις, ἢ καὶ προξενώντας πολλές φορές θλίψεις ἢ προσφέροντας πολλή καλοπέραση καὶ ἄνεση. Αὐτά δηλαδή τὰ κατορθώνει μέ τὴν πανουργία του, γιά νά ἀποξενώσει τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν Θεό. Διότι πολλές φορές, ὅταν δέν μπορέσει νά βλάψει κάποιον μέ τοὺς λογισμοὺς καὶ νά τόν νικήσει, τότε στή συνέχεια προξενεῖ σ' αὐτόν θλίψεις, γιά νά σκοτίσει τό νοῦ του καὶ νά μπορέσει στή συνέχεια νά σπείρει ἐπάνω αὐτά πού θέλει. Καὶ ἀρχίζει νά ὑπαγορεύει μέ δόλο στόν μοναχό τέτοιες σκέψεις, ὥστε νά λέει μέ ὄρκους, ὅτι «ἀφότου ἄρχισα νά ἐργάζομαι τό ἀγαθὸ, εἶδα κακὲς μέρες· ἄς κάνουμε λοιπὸν τό κακὸ, γιά νά ἔρθει τό καλὸ»⁴⁷. Τότε, ἂν

47. Πρβλ. Ρωμ. 3, 8.

λογισμοὺς εἰς φόβον Θεοῦ. Καὶ γάρ εἰσιν οἱ λογισμοὶ ἡμῶν δίκην στρατιωτῶν πολεμοῦντες πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Βασιλέως. Καὶ πάλιν ὄν τρόπον ἢ σάλπιγγε βοῶσα ἐν καιρῷ τοῦ πολέμου διεγείρει τῶν νέων καὶ ἀγωνιστῶν τὴν προθυμίαν κατὰ τῶν ἀντιπάλων, οὕτω καὶ αἱ θεῖαι Γραφαὶ διεγείρουσί σου τὴν προθυμίαν εἰς τὸ ἀγαθόν, καὶ ἀνδρίζουσί σε κατὰ τῶν παθῶν.

Διό, ἀδελφέ μου, ὅσον δύνασαι, ἀνάγκασε σεαυτὸν πυκνοτέρως ὡς ἐντυγχάνειν αὐταῖς, ὅπως συνάξωσί σου τοὺς λογισμοὺς, οὓς διασκορπίζει ὁ Ἐχθρὸς τῇ αὐτοῦ κακομηχανίᾳ, ὑποβάλλων πονηρὰς ἐνθυμήσεις, ἢ καὶ θλίψεις πολλάκις ἐπιφέρων, ἢ εὐημερίας καὶ εὐρυχωρίας πολλὰς παρέχων. Ταῦτα γὰρ κατεργάσσεται τῇ αὐτοῦ πανουργίᾳ, ὅπως ἀπαλλοτριώσῃ ἀπὸ Θεοῦ τὸν ἄνθρωπον. Ὅταν γὰρ πολλάκις μὴ δυνηθῇ τινα διὰ τῶν ἐνθυμήσεων ἐπηρεάσαι καὶ καταβαλεῖν, τότε λοιπὸν ἐπιφέρει αὐτῷ θλίψεις, ὅπως σκοτίσῃ τὴν διάνοιαν καὶ ἰσχύσῃ λοιπὸν ἐπισπεῖραι ἃ βούλεται. Καὶ ἀρχεται ὑποβάλλειν τῷ μοναχῷ τὰ τοιαῦτα ἐνθυμήματα, καὶ λέγειν μεθ' ὄρκων, ὅτι ἀφ' οὗ ἡρξάμην εἰς τὸ ἀγαθόν ἐργάζεσθαι κακὰς ἡμέρας εἶδον· ποιήσωμεν οὖν τὰ κακὰ, ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθὰ.

κάποιος δέν βρεθεῖ νά εἶναι ἄγρυπνος, τόν καταβροχθίζει ζωντανό, ὅπως ὁ ἄδης. Ἄν ὁμως δέν μπορέσει καί μ' αὐτό τόν τρόπο νά τόν βλάψει, τότε προσφέρει σ' αὐτόν τήν ἄνεση. Τόν ἐξυψώνει καί τοῦ προσφέρει πολλή ἀπάτη, πού εἶναι τό φοβερότερο καί χειρότερο ἀπό ὅλα τά πάθη. Διότι αὐτή εἶναι πού κάνει τόν ἄνθρωπο ὑπερήφανο καί ἀνόητο. Αὐτή παρασύρει τό νοῦ στό βυθό τῶν ἡδονῶν. Αὐτή κάνει τό στόμα νά ἀπευθύνει βλασφημίες στόν οὐρανό. Διότι εἶναι γραμμένο· «Καί ἔφθασε ὡς τόν οὐρανό τό στόμα του»⁴⁸. Αὐτή κάνει τόν ἄνθρωπο νά μή γνωρίζει τόν Θεό, οὔτε νά γνωρίζει τήν ἀδυναμία του, οὔτε νά σκέφτεται τή μέρα τοῦ θανάτου. Αὐτή ἄλλωστε εἶναι ὁ δρόμος ὅλων τῶν κακῶν. Αὐτό τό δρόμο ὅποιος ἀγαπᾷ νά τόν βαδίζει, καταλήγει τελικά στά καταγώγια τοῦ θανάτου. Αὐτός εἶναι ὁ δρόμος πού εἶπε ὁ Κύριος· «Εἶναι πλατύς καί εὐρύχωρος ὁ δρόμος πού ὁδηγεῖ στήν ἀπώλεια»⁴⁹.

Νά, ἄκουσες, ἀδελφέ μου, γιατί προσφέρει ὁ Ἐχθρός ἄλλοτε ἀνέσεις καί ἄλλοτε θλίψεις. Σ' ἐκεῖνο δηλαδή πού θεωρεῖ ὅτι ἡ διάθεση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι προσηλωμένη, σ' αὐτό καί ὁ ἴδιος σπεύδει νά παραταχθεῖ μέ τά ἐνάρετα ἔργα. Γι' αὐτό, ἀδελφέ μου, ἀγρύπνησε προσεκτικά, καί φρόντισε νά εἶσαι προσηλωμένος πάντοτε στήν ἀ-

48. Ψαλ. 72, 9.

49. Ματθ. 7, 13.

Τότε ἐάν μή εὐρεθῇ τις νήφων, καταπίνει αὐτόν ὡσπερ ἄδης ζῶντα. Εἰ δέ καί ἐν τούτῳ μή δυνηθῇ αὐτόν ἐπηρεάσαι, τότε ἐπιφέρει αὐτῷ τήν εὐρυχωρίαν. Ὑψοῖ αὐτόν καί ἀπάτην πολλήν παρέχει αὐτῷ τήν δεινότεραν καί χεῖρω πάντων τῶν παθῶν. Αὕτη γάρ ἐστίν ἡ ὑπερήφανον καί ἄφρονα ἐργαζομένη τόν ἄνθρωπον. Αὕτη εἰς τόν βυθόν τῶν ἡδονῶν κατασπᾷ τόν νοῦν. Αὕτη εἰς οὐρανόν ποιεῖ θεῖναι τό στόμα βλασφημίας· γέγραπται γάρ· καί ἔθετο εἰς οὐρανόν τό στόμα αὐτοῦ. Αὕτη ποιεῖ τόν ἄνθρωπον μή γινώσκειν τόν Θεόν, μηδὲ γινώσκειν τήν ἰδίαν ἀσθένειαν, μηδὲ ἐνθυμεῖσθαι τήν ἡμέραν τοῦ θανάτου. Αὕτη δέ ἐστίν ὁδός πάντων τῶν κακῶν. Ταύτην τήν ὁδόν ἀγαπῶν βαδίζειν εἰς τά ταμιεῖα τοῦ θανάτου εὐρίσκεται φθάνων. Αὕτη ἐστίν ἡ ὁδός, ἣν εἶπεν ὁ Κύριος· πλατεῖα καί εὐρύχωρος ἡ ὁδός ἡ ἀπάγουσα εἰς τήν ἀπώλειαν.

Ἴδου ἤκουσας, ἀδελφέ μου, διὰ τί ἐπιφέρει ὁ Ἐχθρός ποτέ μὲν εὐρυχωρίας, ποτέ δέ θλίψεις. Πρὸς ὃ γάρ δοκιμάζει τήν διάθεσιν τοῦ ἀνθρώπου ἐγκειμένην, πρὸς αὐτό καί αὐτός στρατεύεται διὰ δικαιωμάτων παρατάττεσθαι. Διό, ἀδελφέ μου, νῆψον ἀσφαλῶς, καί σπούδασον αἰετῆ ἀναγνώσει προσκολλᾶσθαι,

νάγνωση, γιά νά σέ διδάξει πῶς πρέπει νά ξεφύγεις τίς παγίδες τοῦ Ἐχθροῦ καί νά κατακτήσεις τήν αἰώνια ζωή· διότι ἡ ἀνάγνωση τῶν θείων Γραφῶν συμμαζεύει τό νοῦ πού περιπλανιέται, καί χαρίζει σάν δῶρο τή γνώση γιά τόν Θεό. Διότι εἶναι γραμμένο· «Ἀφήστε τίς βιωτικές μέριμνες καί διδαχθεῖτε ὅτι ἐγώ εἶμαι ὁ Θεός»⁵⁰.

Ἀκοῦς, ἀδελφέ μου, ὅτι ἀποκτᾶ γνώση Θεοῦ αὐτός πού μελετᾶ τίς θεῖες Γραφές μέ εἰλικρινή καρδιά; Γι' αὐτό, ἀδελφέ, μή δειξeis ἀμέλεια γιά τήν ψυχή σου, ἀλλά νά ἀφιερώνεις τόν καιρό σου στήν ἀνάγνωση καί στίς προσευχές, γιά νά φωτισθεῖ ὁ νοῦς σου, καί γιά νά γίνεις τέλειος καί ὀλοκληρωμένος καί νά μήν ὑστερεῖς σέ τίποτε⁵¹. Ἄλλοι καυχιῶνται γιά συναναστροφή μέ μεγιστάνες καί ἄρχοντες καί βασιλεῖς· ἐσύ ὅμως καυχιέσαι μπροστά στούς Ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ, ἐπειδῆ συναναστρέφεται μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα διά μέσου τῶν ἁγίων Γραφῶν· διότι τό Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι αὐτό πού μιλᾶ διά μέσου αὐτῶν. Φρόντιζε λοιπόν νά μελετᾶς τίς θεῖες Γραφές καί νά ἐπιμένεις στίς προσευχές. Διότι ὅσο περισσότερο πλησιάζεις τόν Θεό διά μέσου αὐτῶν, τόσο περισσότερο ἀγιάζεται τό σῶμα σου καί ἡ ψυχή. Γνωρίζοντας λοιπόν αὐτό, ἀδελφέ μου, φρόντιζε νά τίς μελετᾶς συχνότερα. Ἄν δουλεύουν τά χέρια σου, νά προσεύχεσαι ἐπίσης μέ τό νοῦ· καί μάλιστα ἡ μακαρία Ἄννα, ἡ μητέρα τοῦ προφήτη

50. Ψαλ. 45, 11.

51. Πρβλ. Ἰακ. 1, 4.

ἵνα σε διδάξη πῶς δεῖ ἐκφυγεῖν τὰς παγίδας τοῦ Ἐχθροῦ καί καταλαβεῖν τήν αἰώνιον ζωήν· συστέλλει γάρ ἀνάγνωσις τῶν θείων Γραφῶν τόν νοῦν πλανώμενον καί δωρεῖται γνώσιν εἰς Θεόν. Γέγραπται γάρ· σχολάσατε καί γνώτε ὅτι ἐγώ εἶμι ὁ Θεός.

Ἀκούεις, ἀδελφέ μου, ὅτι γνώσιν Θεοῦ λαμβάνει ὁ σχολάζων ταῖς θείαις Γραφαῖς ἐν ἀληθινῇ καρδίᾳ; Διό, ἀδελφέ, μή ἀμελήσης τῆς ψυχῆς σου, ἀλλά σχολάζε τῇ ἀναγνώσει καί ταῖς εὐχαῖς, ὅπως φωτισθῇ σου ἡ διάνοια, καί ὅπως γένη τέλειος καί ὀλόκληρος ἐν μηδενί λειπόμενος. Ἄλλοι καυχῶνται ἐπὶ συνομιλία μεγιστάνων, ἀρχόντων τε καί βασιλέων· σὺ δὲ καυχᾶσαι ἔμπροσθεν τῶν Ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ συνομιλῶν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι διά τῶν ἁγίων Γραφῶν· τὸ γάρ Ἅγιον Πνεῦμά ἐστι τὸ λαλοῦν δι' αὐτῶν. Σπούδαζε οὖν ἐντυγχάνειν ταῖς θείαις Γραφαῖς καί προσκαρτερεῖν ταῖς εὐχαῖς. Ὅσάκις γάρ ἐντυγχάνεις τῷ Θεῷ δι' αὐτῶν, τοσαυτάκις ἀγιάζεται σου τὸ σῶμα καί ἡ ψυχή. Τοῦτο οὖν γνώσκων, ἀδελφέ μου, σπούδαζε πυκνοτέρως ἐντυγχάνειν αὐταῖς. Ἐὰν μὴ σχολάζωσιν αἱ χεῖρες, εὐχου πάλιν τῇ διανοίᾳ· καί γάρ ἡ μακαρία Ἄννα ἡ μήτηρ

Σαμουήλ, προσευχόταν καί κινουῦνταν μόνο τὰ χεῖλη της· ἡ προσευχή της ὁμως ἔφθασε στά αὐτιά τοῦ παντοδύναμου Κυρίου, καί δόθηκε σ' αὐτήν αὐτό πού ζήτησε⁵². Γι' αὐτό, ἀδελφέ μου, καί ἂν ἀκόμη δουλεύουν τὰ χέρια σου, ἐσύ νά προσεύχεσαι μέ τό νοῦ. Ἄν ὁμως δέν ξέρεις ἀνάγνωση, πλησίασε ἐκεῖ ὅπου μπορεῖς νά ἀκούσεις καί νά ὠφεληθεῖς. Διότι εἶναι γραμμένο· «Ἄν βρεῖς ἕναν συνετό ἄνθρωπο, νά πηγαίνεις κοντά του ἀπό τό πρῶν, καί ἄς τριβοῦν ἀπό τά πόδια σου τὰ σκαλοπάτια τῆς πόρτας του»⁵³. Διότι αὐτό βοηθᾷ, ἀδελφέ μου, ὄχι μόνο ἐκείνους πού δέν ξέρουν ἀνάγνωση, ἀλλά καί ἐκείνους πού ξέρουν· διότι εἶναι πολλοί αὐτοί πού διαβάζουν, ἀλλά δέ γνωρίζουν αὐτά πού διαβάζουν.

Πρόσεχε λοιπόν, μοναχέ, νά μή δείξεις ἀμέλεια γιά τό χάρισμα πού ἔχεις μέσα σου⁵⁴, καί πού σοῦ δόθηκε μέ τή δωρεά τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά ἀπεναντίας νά φροντίσεις καί νά ἐνδιαφερθεῖς πῶς θά εὐαρεστήσεις τόν Θεό, γιά νά ἀπολαύσεις τόν μακαρισμό τῶν Ἁγίων. Διότι εἶναι γραμμένο· «Εἶναι μακάριοι αὐτοί πού ἐρευνοῦν τούς λόγους τοῦ Κυρίου· μέ ὅλη τήν καρδιά τους θά ζητήσουν νά τόν βροῦν»⁵⁵. Πρόσεχε μήπως σέ διακόψει ὁ Ἐχθρός, ὅταν θελήσεις νά διαβάσεις, προσφέροντας σ' ἐσένα τήν ἀκηδία καί ρίχνοντας σέ περισπασμούς καί λέγοντας· «Κάνε πρῶτα αὐτό τό πράγμα, ἐφόσον

52. Α' Βασιλ. 1, 13 καί 27.

53. Σοφ. Σειρ. 6, 36.

54. Πρβλ. Α' Τιμ. 4, 14.

55. Ψαλ. 118, 2.

τοῦ προφήτου Σαμουήλ ἠῤῥαχτο καί τὰ χεῖλη αὐτῆς ἐκινουῦντο μόνον· ἡ δέ προσευχή εἰς τὰ ὦτα Κυρίου Σαβαώθ εἰσελήλυθε, καί ἐδόθη αὐτῇ ἡ αἴτησις αὐτῆς. Διό, ἀδελφέ μου, κἂν μή σχολάζωσί σου αἱ χεῖρες, ἀλλά τῇ διανοίᾳ εὐχου. Ἐάν δέ οὐκ ἐπίστασαι τὸ ἀναγινώσκειν, προσκολλήθητι ὅπου ἐστὶν ἀκοῦσαι καί ὠφεληθῆναι. Γέγραπται γάρ· ἐάν ἴδῃς ἄνδρα συνετόν, ὀρθριζε πρὸς αὐτόν, καί βαθμούς θυρῶν αὐτοῦ ἐκτριβέτω ὁ ποῦς σου. Τοῦτο γάρ συμβάλλεται, ἀδελφέ μου, οὐ μόνον τοῖς μὴ ἐπισταμένοις τὸ ἀναγινώσκειν, ἀλλά καί τοῖς ἐπισταμένοις· πολλοὶ γάρ εἰσὶν ἀναγινώσκοντες, καί οὐ γινώσκουσιν ἃ ἀναγινώσκουσι.

Βλέπε οὖν, μοναχέ, μή ἀμελήσης τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος τοῦ δοθέντος σοι τῇ δωρεᾷ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά φρόντισον καί ἐκζήτησον τὸ πῶς εὐαρεστήσης τῷ Θεῷ, ἵνα τύχῃς τοῦ μακαρισμοῦ τῶν Ἁγίων. Γέγραπται γάρ· μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια αὐτοῦ· ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκζητήσουσιν αὐτόν. Βλέπε μή σε ἀνακόψῃ ὁ Ἐχθρός, ὅταν βούλῃ ἀναγνῶναι, ἐπιφέρων σοι τήν ἀκηδίαν καί βάλλων εἰς περισπασμούς καί λέγων· ποιήσον πρῶτον τότε τὸ πρᾶγμα ἐφ' ὅσον

εἶναι μικρό, καί ἔτσι ἀπερίσπαστος θά διαβάσεις». Διότι τήν ὥρα πού ὑπαγορεύει αὐτά, προσφέρει καί προθυμία στό ἐργόχειρο· ὅλα αὐτά δηλαδή τά προσφέρει γιά νά σέ ἀπομακρύνει ἀπό τήν ἀνάγνωση. Διότι, ὅταν δεῖ ἕναν ἀδελφό νά διαβάζει μέ κόπο καί νά ὠφελεῖται, τόν πολεμᾷ μέ αὐτές καί μέ ἄλλες προφάσεις, ἐπιδιώκοντας νά τόν ἐμποδίσει. Ἐσύ λοιπόν μήν πεισθεῖς σ' αὐτόν, ἀλλά γίνε σάν ἐλάφι πού διψᾷ καί ποθεῖ νά ἔρθει στίς πηγές τῶν νερῶν⁵⁶, δηλαδή στίς θεῖες Γραφές, γιά νά πιεῖς ἀπ' αὐτές καί νά δροσίσουν τή δίψα σου, ἡ ὁποία σέ κατακαίει διά μέσου τῶν παθῶν. Συγχρόνως ὁμως πίνε καί τήν ὠφέλεια πού προέρχεται ἀπ' αὐτές. Τί ἐννοῶ· ὅταν ὁ Κύριος σοῦ δώσει τό χάρισμα νά διαβάσεις καί νά καταλάβεις ἀπ' αὐτές κάποιο λόγο, ἄς μή σοῦ διαφύγει, ἀλλά νά τόν μελετήσεις στό νοῦ σου, καί νά τόν γράφεις μέσα στήν καρδιά σου, καί νά τόν φυλάξεις στή μνήμη σου ἄσβηστο. Διότι εἶναι γραμμένο· «Θά συγκεντρώσω τό νοῦ μου στά προστάγματα σου»⁵⁷. Καί ἐπίσης λέει· «Ἐκρυφατά λόγια σου στήν καρδιά μου, γιά νά μήν ἀμαρτήσω σ' ἐσένα»⁵⁸. Καί ἐπίσης· «Μέ ποιό τρόπο θά βαδίσει ὀρθά ἕνας νέος τό δρόμο του; Μέ τό νά τηρήσει τά λόγια σου»⁵⁹.

Βλέπεις, ἀδελφέ, ὅτι μέ τό νά ἔχει ὁ ἄνθρωπος στή μνήμη του

56. Πρβλ. Ψαλ. 41, 2.

57. Ψαλ. 118, 16.

58. Ψαλ. 118, 11.

59. Ψαλ. 118, 9.

ὀλίγον ἐστί, καί οὕτως ἀμεριμνῶν ἀναγινώσκεις. Ἦνίκα γάρ ὑποβάλλει ταῦτα, καί προθυμίαν παρέχει εἰς τὸ ἐργόχειρον· ταῦτα γάρ πάντα ἐμβάλλει ἵνα σε ἀπολύσῃ τοῦ ἀναγνῶναι. Ὅταν γάρ ἴδῃ ἀδελφὸν ἐμπόνως ἀναγινώσκοντα καί ὠφελούμενον, ταύταις ταῖς ἀφορμαῖς καί ἄλλαις παρατάσσεται αὐτῷ, ἐμποδίζει αὐτόν ζητῶν. Σὺ οὖν μὴ πεισθῆς αὐτῷ, ἀλλὰ γενοῦ ὡς ἔλαφος διψῶν καί ἐπιποθῶν ἐλθεῖν ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, τουτέστιν ἐπὶ τὰς θείας Γραφάς, ὅπως πίης ἐξ αὐτῶν καί καταψύξωσί σου τήν δίψαν τήν συμφλέγουσάν σε διά τῶν παθῶν. Σύμπινε δὲ τήν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν. Οἷόν τι λέγω· ἵνα, ὅταν ὁ Κύριος δωρήσῃ σοι τὸ ἀναγνῶναι καί ἐπιγνῶναι ἐξ αὐτῶν λόγον, μὴ σε παρέλθῃ, ἀλλὰ μελετήσῃς αὐτόν ἐν τῇ διανοίᾳ σου, καί ἐγγράψῃς αὐτόν ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καί τῇ μνήμῃ φυλάξῃς αὐτόν ἀνεξάλειπτον. Γέγραπται γάρ· ἐν τοῖς δικαιομασί σου μελετήσω. Καί πάλιν λέγει· ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἐκρυφατά λόγια σου, ὅπως ἂν μὴ ἀμάρτω σοι. Καί πάλιν· ἐν τίνι κατορθώσει νεώτερος τήν ὁδὸν αὐτοῦ; Ἐν τῷ φυλάξασθαι τοὺς λόγους σου.

Βλέπεις, ἀδελφέ, ὅτι ἐν τῷ μνημονεύειν τῶν λόγων αὐτοῦ, κατορθοῖ

τά λόγια τοῦ Θεοῦ, βαδίζει ὀρθά τό δρόμο του; Διότι ποιός ἔχει στή μνήμη του τά λόγια τοῦ Θεοῦ, καί δέ βαδίζει ὀρθά, ἄν δέν εἶναι ἐκεῖνος ἀνάξιος καί ταλαίπωρος; Ἐνας τέτοιος ἄνθρωπος διόλου δέν ἔχει στή μνήμη του τά λόγια τοῦ Θεοῦ, ἀλλά καί αὐτά πού νομίζει ὅτι ἔχει στή μνήμη του τά λησμόνησε· διότι σ' ἕναν τέτοιο ἄνθρωπο λέει ὁ Θεός· «Γιατί ἐσύ τολμᾶς νά διηγεῖσαι τά προστάγματά μου καί παίρνεις στό στόμα σου τή διαθήκη μου;»⁶⁰. Προστάζει λοιπόν νά ἀφαιρεθεῖ ἀπ' αὐτόν καί αὐτό πού νομίζει ὅτι ἔχει. Ἐνας τέτοιος ἄνθρωπος νομίζει ὅτι ἔχει πίστη, καί μάλιστα ὀνομάζει τόν ἑαυτό του Χριστιανό, μέ τά ἔργα του ὅμως ἀρνεῖται τήν πίστη καί εἶναι χειρότερος ἀπό ἕναν ἄπιστο⁶¹. Γι' αὐτό προστάζει νά ἀφαιρεθεῖ ἀπ' αὐτόν τό Ἅγιο Πνεῦμα, πού ἔλαβε τή μέρα τῆς ἀπολύτρωσης⁶², καί πού νομίζει ὅτι ἔχει. Καί καταντᾷ ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος σάν πῆλινο ἀγγεῖο μέ κρασί, πού ράγισε, καί πού μέσα ἀπό τό ράγισμα ἔχασε τό κρασί. Αὐτό, ὅλοι βέβαια ὅσοι τό βλέπουν καί δέ γνωρίζουν τό συμβάν, νομίζουν ὅτι εἶναι γεμάτο· ὅταν ὅμως ἐρευνηθεῖ αὐτό, φανερώνεται σέ ὅλους ὅτι εἶναι ἄδειο. Ἔτσι δηλαδή ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος, ὅταν ἐξετασθεῖ τή μέρα τῆς κρίσεως, βρίσκεται νά εἶναι ἄδειος. Καί τότε φανερώνονται σέ ὅλους τά ἔργα του. Τέτοιοι ἄνθρωποι εἶναι αὐτοί πού θά ποῦν στόν Βασιλιά ἐκείνη τή μέρα· «Κύριε, δέν

60. Ψαλ. 49, 16.

62. Ἀναφέρεται στήν ἡμέρα τοῦ βαπτίσματος.

61. Πρβλ. Α' Τιμ. 5, 8.

ἄνθρωπος τήν ὁδόν αὐτοῦ; Τίς γάρ μνημονεύων τῶν λόγων αὐτοῦ, καί μὴ κατορθῶν, εἰ μὴ ἄρα ἐστὶν ἐκεῖνος ἀδόκιμος καί ταλαίπωρος; Ὁ τοιοῦτος οὐδὲν ὅλως μνημονεύει, ἀλλὰ καί ἂ δοκεῖ μνημονεύειν ἐπελάθετο· τῷ γάρ τοιούτῳ ἀνθρώπῳ λέγει ὁ Θεός· ἵνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου καί ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου. Κελεύει οὖν ἀπαρθῆναι ἀπ' αὐτοῦ καί ὁ δοκεῖ ἔχειν. Ὁ τοιοῦτος δοκεῖ ἔχειν πίστιν, καί γάρ Χριστιανὸν ἑαυτόν ἀποκαλεῖ, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνεῖται καί ἐστὶν ἀπίστου χείρων. Διὸ κελεύει ἀπαρθῆναι ἀπ' αὐτοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ ἔλαβεν ἐν ἡμέρᾳ ἀπολυτρώσεως, ὃ καί δοκεῖ ἔχειν. Καί γίνεται ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος ὡσπερ κεράμιον οἴνου ῥῆγμα πεποιηκός, καί δι' αὐτοῦ ἀπολέσαν τὸν οἶνον. Ὅπερ πάντες μὲν οἱ ὀρῶντες καί μὴ εἰδότες τὸ γεγονός δοκοῦσι μεστὸν εἶναι· ὅταν δὲ εὐρεθῇ τοῦτο, φανεροῦται πᾶσιν ὅτι κενὸν ἦν κείμενον. Οὕτως γάρ ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως ἐρευνώμενος, κενὸς εὐρίσκεται. Καί τότε φανερά πᾶσι τὰ κατ' αὐτὸν γίνεται. Τοιοῦτοὶ εἰσὶν οἱ ἐροῦντες τῷ Βασιλεῖ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε,

προφητεύσαμε στό ὄνομά σου, καί στό ὄνομά σου δέν κάναμε πολλά θαύματα;»⁶³. Καί θά ἀπαντήσῃ ὁ Βασιλιάς καί θά τούς πει· «'Αλήθεια σᾶς λέω, δέ σᾶς ξέρω»⁶⁴.

Βλέπεις, ἀδελφέ, ὅτι τίποτε ἐντελῶς δέν ἔχει ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος; Ἐσύ λοιπόν νά ἔχεις στή μνήμη σου τά λόγια πού ἀκούς, καί νά βαδίσῃς ὀρθά τό δρόμο σου. Πρόσεχε μήπως ἀφήσῃς τά πετεινά τοῦ οὐρανοῦ νά κατέβουν καί νά φᾶνε τό σπόρο⁶⁵ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Διότι ὁ ἴδιος εἶπε ὅτι «ὁ σπόρος εἶναι ὁ λόγος⁶⁶ πού ἀκούσατε». Κρύψε τό σπόρο στά σπλάχνα τῆς γῆς· δηλαδή, κρύψε τό λόγο μέσα στήν καρδιά σου, γιά νά καρποφορήσῃς γιά τόν Κύριο μέ τό φόβο σου. Ὄταν μάλιστα διαβάζεις, νά διαβάζεις μέ ἐπιμέλεια καί κόπο, προχωρώντας τό στίχο μέ πολλή προσοχή· καί μή δείξῃς προθυμία νά περνᾷς μόνο τά φύλλα, ἀλλά ἄν εἶναι ἀνάγκη, μήν ὀκνήσῃς νά περάσῃς τό στίχο καί δύο καί τρεῖς καί πολλές φορές, γιά νά καταλάβῃς τό νόημά του. Ὄταν ἐπίσης πρόκειται νά σταθεῖς νά διαβάσῃς ἢ νά ἀκούσῃς ἐκεῖνον πού διαβάζει, παρακάλεσε πρῶτα τόν Θεό, λέγοντας· «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἀνοιξε τά αὐτιά καί τά μάτια τῆς καρδιάς μου γιά νά ἀκούσω τά λόγια σου, καί νά τά συναισθανθῶ, καί νά κάνω τό θέλημά σου, διότι ἐγώ εἶμαι προσωρινός στή

63. Ματθ. 7, 22.

64. Ματθ. 25, 12.

65. Πρβλ. Λουκ. 8, 5.

66. Λουκ. 8, 11.

οὐ τῶ σῶ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καί τῶ σῶ ὀνόματι δυνάμεις πολλάς ἐποιήσαμεν; Καί ἀποκριθεὶς ὁ Βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς· ἀμήν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς.

Βλέπεις, ἀδελφέ, ὅτι οὐδέν ὄλως ἔχει ὁ τοιοῦτος; Σὺ οὖν μνημόνευε τῶν λόγων ὧν ἀκούεις, καί κατόρθωσον τὴν ὁδόν σου. Βλέπε μή ἐάσῃς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατελθεῖν καί καταφαγεῖν τὸ σπέρμα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς γὰρ εἶπεν ὅτι τὸ σπέρμα ἐστὶν ὁ λόγος, ὃν ἠκούσατε. Κρύψον τὸ σπέρμα εἰς τοὺς λαγόνες τῆς γῆς· τουτέστι, κρύψον τὸν λόγον ἐν μέσῳ τῆς καρδιάς σου, ὅπως καρποφορήσῃς τῶ Κυρίῳ ἐν φόβῳ σου. Ὄταν δὲ ἀναγινώσκεις, ἐπιμελῶς καὶ ἐμπόνως ἀναγίνωσκε, ἐν πολλῇ καταστάσει διερχόμενος τὸν στίχον· καὶ μή σπούδασον τὰ φύλλα μόνον διέρχεσθαι, ἀλλ' ἐὰν χρειᾶ ἐστί, μή ὀκνήσῃς καὶ δις καὶ τρίς καὶ πλειστάκις τὸν στίχον διελθεῖν, ὅπως νοήσῃς τὴν δύναμιν αὐτοῦ. Ὄταν δὲ μέλλῃς καθεσθῆναι καὶ ἀναγνῶναι, ἢ ἀναγινώσκοντος ἀκοῦσαι, δεήθητι πρῶτον τοῦ Θεοῦ λέγων· Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἀνοίξον τὰ ὦτα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδιάς μου τοῦ ἀκούσαί με τῶν λόγων σου, καὶ συνιέναι, καὶ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου· ὅτι πάροικος ἐγώ εἰμι ἐν τῇ γῇ. Κύριε, μή ἀπο-

γῆ. Κύριε, μὴν κρύψεις ἀπὸ μένα τίς ἐντολές σου, ἀλλὰ πάρε τό κάλυμμα ἀπὸ τὰ μάτια μου, καί θά ἀντιληφθῶ τὰ θαυμαστά νοήματα πού πηγάζουν ἀπὸ τό νόμο σου⁶⁷. Διότι σ' ἐσένα ἐλπίζω, Θεέ μου, γιά νά φωτίζεις ἐσύ τήν καρδιά μου».

Ναί, ἀδελφέ μου, παρακαλῶ, ἔτσι πάντοτε νά προσεύχεσαι στόν Θεό, γιά νά φωτίσει τό νοῦ σου καί νά φανερώσει σ' ἐσένα τό νόημα τῶν λόγων του· διότι πολλοί ὀδηγήθηκαν σέ πλάνη, ἐπειδή ἐμπιστεύθηκαν στή σύνεσῆ τους, καί ἐνῶ ἰσχυρίζονταν ὅτι εἶναι σοφοί, κατάντησαν ἀνόητοι⁶⁸, ἐπειδή δέν καταλάβαιναν αὐτά πού εἶναι γραμμένα, καί ἔπεσαν σέ βλασφημίες, καί ὀδηγήθηκαν στήν ἀπώλεια. Ἄν λοιπόν καθώς διαβάζεις συναντήσεις κάποια φράση δυσκολονόητη, πρόσεχε μήπως σέ διδάξει ὁ Πονηρός νά λές μέσα σου ὅτι «ἄλλο σημαίνει αὐτή ἢ φράση· διότι πῶς μπορεῖ νά σημαίνει αὐτό;»· καί τὰ παρόμοια. Ὅμως, ἂν πιστεύεις στόν Θεό, νά πιστεύεις καί στά λόγια του. Καί νά λές στόν Πονηρό· «Φύγε ἀπό μπροστά μου, Σατανά. Διότι ἐγώ γνωρίζω ὅτι τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ εἶναι λόγια καθαρὰ, ὅμοια μέ ἀσήμι πού πυρακτώθηκε καί δοκιμάσθηκε στή γῆ, καί πού ἔχει καθαρισθεῖ ἐντελῶς⁶⁹, καί μέσα του δέν ὑπάρχει τίποτε ἄδικο ἢ διεστραμμένο, ἀλλά ὅλα εἶναι ἀγαθὰ μπροστά σ' ἐκείνους

67. Ψαλ. 118, 19 καί 18.

69. Ψαλ. 11, 7.

68. Ρωμ. 1, 22.

κρύψης ἀπ' ἐμοῦ τὰς ἐντολάς σου, ἀλλὰ ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς μου, καί κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου. Ἐπὶ σοὶ γὰρ ἐλπίζω, ὁ Θεός μου, ἵνα σύ μου φωτίζης τήν καρδίαν.

Ναί, ἀδελφέ μου, παρακαλῶ, οὕτω πάντοτε εὐχου τῷ Θεῷ, ὅπως φωτίση σου τὸν νοῦν καί δηλώση σοὶ τὴν δύναμιν τῶν λόγων αὐτοῦ· πολλοὶ γὰρ ἐπλανήθησαν θαρρήσαντες τῇ συνέσει αὐτῶν, καί φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, μὴ νοοῦντες τὰ γεγραμμένα, καί περιέπεσον εἰς βλασφημίας, καί ἀπώλοντο. Ἐὰν οὖν ἐν τῷ ἀναγινώσκειν σε εὐρης λόγον δυσνόητον, βλέπε μή σε διδάξῃ ὁ πονηρὸς λέγειν ἐν ἑαυτῷ ὅτι οὐχ οὕτως ἐστὶν ὁ λόγος οὗτος· πῶς γὰρ δύναται οὕτως εἶναι; Καί τὰ τοιαῦτα. Ἄλλ' εἰ πιστεύεις τῷ Θεῷ, πίστευε καὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. Καὶ λέγε πρὸς τὸν πονηρόν· πορεύου εἰς τὰ ὀπίσω μου, Σατανᾶ. Ἐγὼ γὰρ οἶδα ὅτι τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, λόγια ἀγνά ἐστίν, ὥσπερ ἀργύριον πεπυρωμένον δόκιμον τῇ γῆ, καὶ κεκαθαρισμένον ἑπταπλασίως, καὶ οὐδὲν ἐν αὐτοῖς σκολιὸν ἢ στραγγαλιῶδες, ἀλλὰ πάντα ἀγαθὰ ἐνώπιον τοῖς συνιοῦσι,

πού τά κατανοοῦν, καί ὅλα εἶναι ὀρθά γιά κείνους πού ἀποκτοῦν γνώση⁷⁰. Ἐγώ ὁμως εἶμαι ἀνόητος καί δέν τά καταλαβαίνω. Γνωρίζω λοιπόν ὅτι εἶναι γραμμένα μέ πνευματικό νόημα· διότι ὁ Ἀπόστολος λέει ὅτι ὁ νόμος εἶναι πνευματικός⁷¹». Στή συνέχεια λοιπόν σήκωσε τό βλέμμα σου στόν οὐρανό καί πές· «Κύριε, πιστεύω στά λόγια σου καί δέν ἀντιλέγω, ἀλλά ἔχω ἐμπιστοσύνη στά λόγια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐσύ λοιπόν, Κύριε, σῶσε με, γιά νά βρῶ χάρη μπροστά σου· διότι ἐγώ δέ ζητῶ ἄλλο τίποτε παρά μόνο τή σωτηρία, γιά νά βρῶ τό ἔλεός σου, εὐσπλαχνε».

Νά ἀποκτήσεις ἐπίσης καί τήν ἡσυχία, ἀδελφέ, σάν τεῖχος ὀχυρό· διότι ἡ ἡσυχία σέ κάνει ἀνώτερο ἀπό τά πάθη· διότι ἐσύ πολεμᾷς ἀπό ψηλά, ἐνῶ αὐτά πολεμοῦν ἀπό κάτω. Νά ἀποκτήσεις λοιπόν τήν ἡσυχία πού εἶναι μέσα στό φόβο τοῦ Θεοῦ, καί δέ θά σέ βλάψει κανένα βέλος τοῦ Ἐχθροῦ. Ἡ ἡσυχία πού εἶναι ἐνωμένη μέ τό φόβο τοῦ Θεοῦ εἶναι πύρινο ἄρμα πού ἀνεβάζει στούς οὐρανοῦς ἐκεῖνον πού τήν ἔχει ἀποκτήσει. Καί ἄς σέ πείσει ὁ προφήτης Ἡλίας, πού ἀγάπησε τήν ἡσυχία καί τό φόβο τοῦ Θεοῦ καί ἀναλήφθηκε στόν οὐρανό⁷².

Ἦ ἡσυχία, κλίμακα τῶν οὐρανῶν. Ἦ ἡσυχία, μητέρα τῆς κα-

70. Παροιμ. 8, 8-9.

72. Δ' Βασιλ. 2, 11.

71. Ρωμ. 7, 14.

καί ὀρθά τοῖς εὐρίσκουσι γινῶσιν. Ἐγώ δέ ἀσύνητός εἰμι καί οὐ γινώσκω. Οἶδα οὖν ὅτι πνευματικῶς εἰσὶ γεγραμμένα· λέγει γάρ ὁ Ἀπόστολος ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστίν. Εἴθ' οὕτως ἀνάβλεψον εἰς τὸν οὐρανὸν καί εἰπέ· Κύριε, πιστεύω τοῖς λόγοις σου, οὐκ ἀντιλέγω, ἀλλά θαρρῶ τοῖς λόγοις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Σὺ οὖν, Κύριε, σῶσόν με, ὅπως εὕρω χάριν ἐνώπιόν σου· ἐγώ γάρ ἄλλο τι οὐ ζητῶ, εἰ μὴ μόνον τὸ σωθῆναι, ὅπως τύχω τοῦ ἐλέους σου, εὐσπλαχνε.

Κτῆσαι δέ καί τήν ἡσυχίαν, ἀδελφέ, ὡσπερ τεῖχος ὀχυρόν· ἡ γὰρ ἡσυχία ὑψηλότερόν σε ποιεῖ τῶν παθῶν· σὺ γὰρ ἀνωθεν πολεμεῖς, αὐτὰ δέ κάτωθεν. Κτῆσαι οὖν τήν ἐν φόβῳ Θεοῦ ἡσυχίαν, καί οὐ μὴ σε βλάβη πάντα τὰ βέλη τοῦ Ἐχθροῦ. Ἡσυχία φόβῳ Θεοῦ συνεζευγμένη ἄρμα πύρινόν ἐστίν, ἀνάγουσα εἰς οὐρανοῦς τὸν κεκτημένον αὐτήν. Καί πειθέτω σε Ἡλίας ὁ προφήτης, ἀγαπήσας τήν ἡσυχίαν καί τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καί ἀναληφθεὶς εἰς τὸν οὐρανόν.

Ἦ ἡσυχία, κλίμαξ οὐρανῶν. Ἦ ἡσυχία, μήτηρ κατανούξεως. Ἦ ἡσυχία,

τάνυξης. Ὡς ἡσυχία, καθρέφτη τῶν ἀμαρτημάτων, πού δείχνεις στόν ἄνθρωπο τίς παραβάσεις του. Ὡς ἡσυχία, πού δέν ἐμποδίζεις τά δάκρυα. Ὡς ἡσυχία, γεννήτρα τῆς πραότητος. Ὡς ἡσυχία, συγκάτοικε τῆς ταπεινοφροσύνης. Ὡς ἡσυχία, πού εἶσαι ἐνωμένη μέ τό φόβο τοῦ Θεοῦ καί φωτίζεις τό νοῦ. Ὡς ἡσυχία, φύλακα τῶν λογισμῶν καί συμπαραστάτη τῆς διάκρισης. Ὡς ἡσυχία, γεννήτρα κάθε ἀγαθοῦ, θεμέλιο τῆς νηστείας καί ἐμπόδιο τῆς γαστριμαργίας. Ὡς ἡσυχία, μέλητρο τῆς προσευχῆς καί τῆς ἀνάγνωσης. Ὡς ἡσυχία, γαλήνη τῶν λογισμῶν καί ἡσυχό λιμάνι. Ὡς ἡσυχία, ἀμεριμνία τῆς ψυχῆς. Ὡς ἡσυχία, ὠφέλιμος ζυγός καί ἐλαφρό φορτιό, πού ἀνακουφίζεις καί στηρίζεις ἐκεῖνον πού σέ ὑπομένει. Ὡς ἡσυχία, καταστροφή τοῦ κομποσμοῦ καί ἔχθρα τῆς ἀδιαντροπιᾶς. Ὡς ἡσυχία, μητέρα τῆς εὐλάβειας. Ὡς ἡσυχία, δεσμοτήριον τῶν παθῶν. Ὡς ἡσυχία, εὐφροσύνη τῆς ψυχῆς καί τῆς καρδιᾶς. Ὡς ἡσυχία, χαλινάρι τῶν ματιῶν καί τῆς ἀκοῆς καί τῆς γλώσσας. Ὡς ἡσυχία, βοηθέ κάθε ἀρετῆς. Ὡς ἡσυχία, πρόξενε τῆς ἀκτημοσύνης. Ὡς ἡσυχία, καρποφόρο χωράφι τοῦ Χριστοῦ, πού καρποφορεῖς καλοῦς καρπούς. Ὡς ἡσυχία, τεῖχος καί ὄχυρό ἐκείνων πού θέλουν νά ἀγωνισθοῦν γιά τή βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Ναί, ἀδελφέ· νά ἀποκτήσεις αὐτή τήν καλή μερίδα, πού διάλεξε ἡ Μαρία· διότι αὐτή ἡ Μαρία ἔγινε ὑπόδειγμα τῆς ἡσυχίας μέ τό νά

ἔσοπτρον τῶν ἀμαρτημάτων, ἡ δεικνύουσα τῷ ἀνθρώπῳ τὰ πλημμελήματα αὐτοῦ. Ὡς ἡσυχία, ἡ δάκρυα μὴ ἐμποδίζουσα. Ὡς ἡσυχία, πραότητος γεννήτρια. Ὡς ἡσυχία, ταπεινοφροσύνης σύσκηνη. Ὡς ἡσυχία, φόβῳ Θεοῦ συνεζευγμένη, διανοίας φωταγωγέ. Ὡς ἡσυχία, λογισμῶν κατάσκοπε καί διακρίσεως σύμπωνε. Ὡς ἡσυχία, γεννήτρια παντός ἀγαθοῦ, νηστείας ἐδραῖωμα καί γαστριμαργίας ἐμπόδιον. Ὡς ἡσυχία, σχολή προσευχῆς καί ἀναγνώσεως. Ὡς ἡσυχία, γαλήνη λογισμῶν καί λιμὴν εὐδίας. Ὡς ἡσυχία, ἀμεριμνία ψυχῆς. Ὡς ἡσυχία, ζυγός χρηστός καί φορτίον ἐλαφρόν, ἀναπαύουσα καί βαστάζουσα τὸν βαστάζοντά σε. Ὡς ἡσυχία, περπερότητος ἀναίρεσις καί ἀναιδεῖας ἔχθρα. Ὡς ἡσυχία, εὐλαβείας μήτηρ. Ὡς ἡσυχία, δεσμοτήριον παθῶν. Ὡς ἡσυχία, εὐφροσύνη ψυχῆς καί καρδιάς. Ὡς ἡσυχία, ὀφθαλμῶν καί ἀκοῆς καί γλώσσης χαλινός. Ὡς ἡσυχία, πάσης ἀρετῆς συνεργός. Ὡς ἡσυχία, ἀκτημοσύνης πρόξενος. Ὡς ἡσυχία, χωρίον Χριστοῦ καρποφόρον, καρποφοροῦν καρπούς ἀγαθοῦς. Ὡς ἡσυχία, τεῖχος καί ὄχυρωμα τῶν βουλομένων ἀγωνίσασθαι διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ναί, ἀδελφέ· ταύτην κτῆσαι τὴν καλήν μερίδα, ἣν Μαριάμ ἐξελέξατο· αὕτη γὰρ ἡ Μαριάμ ἐγένετο ὑπόδειγμα τῆς ἡσυχίας, παρακαθίσασα παρὰ τοὺς

καθίσει κοντά στά πόδια τοῦ Κυρίου, καί μέ τό νά ἀφοσιωθεῖ μόνο σ' αὐτόν. Γι' αὐτό καί τήν ἐπαίνεσε ὁ Κύριος, λέγοντας· «Ἡ Μαρία ὁμῶς διάλεξε τήν καλή μερίδα, ἡ ὁποία δέ θά ἀφαιρεθεῖ ἀπ' αὐτή»⁷³.

Βλέπεις, ἀδελφέ, πόσο σπουδαία εἶναι ἡ ἡσυχία; Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἐπαινεῖ ἐκεῖνον πού τήν ἔχει ἀποκτήσει. Ἀπόκτησέ την αὐτήν, ἀδελφέ μου, καί θά ἀπολαύσεις τόν Κύριό σου, καθισμένος κοντά στά πόδια του καί ἀφοσιωμένος μόνο σ' αὐτόν, γιά νά λές καί σύ μέ παρρησία· «Ἀφοσιώθηκε ἡ ψυχή μου σ' ἐσένα, καί σύ μέ ἔπιασες μέ τό δεξί σου χέρι καί μέ κράτησες. Γι' αὐτό, ἡ ψυχή μου χόρτασε ὅπως χορταίνει τό σῶμα μέ τά λιπαρά καί παχιά φαγητά»⁷⁴. Ναί, ἀδελφέ μου, ἀπόκτησέ την αὐτήν πού εἶναι γλυκύτερη ἀπό τό μέλι. Διότι εἶναι προτιμότερο ψωμί μέ ἀλάτι πού συνοδεύεται ἀπό τήν ἡσυχία καί τήν ἀμεριμνία, παρά ἡ παράθεση πολλῶν φαγητῶν μέσα σέ περισπασμούς καί μερίμνες. Ἄκου τόν Κύριο πού λέει· «Ἐλᾶτε σ' ἐμένα ὅλοι ὅσοι εἴστε κουρασμένοι καί φορτωμένοι, καί ἐγώ θά σᾶς ξεκουράσω»⁷⁵. Διότι ὁ Κύριος θέλει νά σέ ξεκουράσει ἀπό τίς μερίμνες, ἀπό τό θυμό, ἀπό τούς περισπασμούς καί τίς θλίψεις αὐτῆς τῆς ζωῆς. Θέλει νά εἶσαι ἀμέριμνος ἀπό τήν πλινθουργία τῆς Αἰγύπτου⁷⁶, ἐπιθυμεῖ νά σέ ὀδηγήσει στήν ἔρημο, δηλαδή στήν ἡσυχία.

73. Λουκ. 10, 42.

74. Ψαλ. 62, 9 καί 6.

75. Ματθ. 11, 28.

76. Πρβλ. Ἐξ. 1, 14.

πόδας τοῦ Κυρίου, καί αὐτῶ μόνω προσκολληθεῖσα. Διό καί ἐπήνεσεν αὐτήν ὁ Κύριος, λέγων· Μαρία δέ τήν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθῆσεται ἀπ' αὐτῆς.

Βλέπεις, ἀδελφέ, οἷά ἐστιν ἡ ἡσυχία; Αὐτός ὁ Κύριος ἐπαινεῖ τόν κτώμενον αὐτήν. Ταύτην κτῆσαι, ἀδελφέ μου, καί κατατρυφήσεις τοῦ Κυρίου σου, προσκαθήμενος τοῖς ποσίν αὐτοῦ καί αὐτῶ μόνω προσκολλώμενος, ἵνα λέγῃς καί σύ μετὰ παρρησίας· ἐκολλήθη ἡ ψυχή μου ὀπίσω σου, ἐμοῦ δέ ἀντελάβετο ἡ δεξιὰ σου. Διὰ τοῦτο, ὡς ἐκ στέατος καί πιότητος ἐπλήσθη ἡ ψυχή μου. Ναί, ἀδελφέ μου, ταύτην κτῆσαι τήν μέλιτος γλυκυτέραν. Κρείσσων γάρ ψωμός ἐν ἄλατι μετὰ ἡσυχίας καί ἀμεριμνίας, ἢ παράθεσις ἐδεσμάτων πολλῶν ἐν περισπασμοῖς καί μερίμναις. Ἄκουε τοῦ λέγοντος· δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καί πεφορτισμένοι, καὶ ἐγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. Ἀναπαῦσαι γάρ σε θέλει ὁ Κύριος ἀπό μεριμνῶν, ἀπό θυμοῦ, ἀπό περισπασμῶν καί θλίψεων τοῦ αἰῶνος τούτου. Ἀμέριμνόν σε θέλει εἶναι ἀπὸ τῆς πλινθουργίας τῆς Αἰγύπτου· ἀγαγεῖν σε βούλεται εἰς τήν ἔρημον τουτέστιν εἰς τήν ἡσυχίαν. Οὗτος φωτίσει τὰς ὁδοὺς

Αὐτός θά φωτίσει τούς δρόμους σου μέ τόν στύλο τῆς νεφέλης⁷⁷ καί θά σέ θρέψει μέ τό μάμμα⁷⁸, ἐννοῶ δηλαδή μέ τό ψωμί τῆς ἡσυχίας καί τῆς ἀμεριμνίας, γιά νά κληρονομήσεις τήν καλή γῆ, ἐννοῶ δηλαδή τήν ἄνω Ἱερουσαλήμ. Ναί, ἀδελφέ, αὐτήν νά ἀγαπήσεις, αὐτήν νά ἀποκτήσεις, γιά νά εὐφρανθεῖς μέσα στό δρόμο τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ὅπως μέ κάθε πλοῦτο⁷⁹. Ναί, ἀδελφέ, νά ἀποκτήσεις τήν ἡσυχία πού συνοδεύεται ἀπό τό φόβο τοῦ Θεοῦ, καί ὁ Θεός τῆς εἰρήνης θά εἶναι μαζί σου⁸⁰.

Σᾶς παρακαλῶ λοιπόν, ἀδελφοί μου πνευματικοί καί ἀγαπημένοι ἀπό τόν Κύριο, νά φροντίζετε καθημερινά ὥστε νά θυμᾶστε αὐτά, ἐννοῶ δηλαδή τήν πίστη, τήν ἀγάπη, τήν ἐλπίδα, τήν ταπεινοφροσύνη, τό νά ἀσφαλίξεσθε πάντοτε μέ τίς προσευχές, μέ τίς μελέτες τῶν θείων Γραφῶν, μέ τήν ἡσυχία καί μέ τίς ἄλλες ἀρετές. Διότι αὐτά ὅταν ὑπάρχουν καί πλεονάζουν, μᾶς κάνουν ὄχι ἀργούς οὔτε ἀκαρπούς στήν ἐπίγνωση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διότι ὁ μοναχός πού δέν τά ἔχει ἀποκτήσει αὐτά, ἀλλά ἀμελεῖ γιά τή σωτηρία του, εἶναι τυφλός καί κοντόφθαλμος, καί λησμονεῖ τά παλιά ἀμαρτήματά του⁸¹, καί ἐφαρμόζεται σ' αὐτόν ἐκεῖνο πού λέει ἡ ἀληθινή παροιμία· «σκυλί πού γύρισε πίσω στό ξέρασμά του», καί, «γουρού-

77. Πρβλ. Ἐξ. 13, 21.

78. Πρβλ. Ἐξ. 16, 4.

79. Ψαλ. 118, 14.

80. Φιλιπ. 4, 9.

81. Πρβλ. Β' Πέτρ. 1, 8-9.

σου τῶ στύλῳ τῆς νεφέλης καί ψωμιεῖται τό μάμμα· λέγω δὴ ἄρτον τῆς ἡσυχίας καί ἀμεριμνίας, ὅπως κληρονομήσης τήν γῆν τήν ἀγαθὴν, λέγω δὴ τήν ἄνω Ἱερουσαλήμ. Ναί, ἀδελφέ, ταύτην ἀγάπησον, ταύτην κτῆσαι, ὅπως τερφθῆς ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων τοῦ Θεοῦ ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ. Ναί, ἀδελφέ, κτῆσαι τήν ἡσυχίαν μετὰ φόβου τοῦ Θεοῦ, καί ὁ Θεός τῆς εἰρήνης ἔσται μετὰ σοῦ.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί μου πνευματικοί καί ἡγαπημένοι ὑπὸ Κυρίου, σπουδάζειν καθ' ἐκάστην ἡμέραν τήν τούτων μνεῖαν ποιεῖσθαι, λέγω δὴ τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης, τῆς ἐλπίδος, τῆς ταπεινοφροσύνης, τοῦ σφραγίζεσθαι πάντοτε ταῖς εὐχαῖς [τοῦ Θεοῦ], ταῖς μελέταις τῶν θείων Γραφῶν, τῇ ἡσυχίᾳ καί ταῖς λοιπαῖς ἀρεταῖς. Ταῦτα γὰρ ἡμῖν παρόντα καί πλεονάζοντα οὐκ ἀργούς, οὐδὲ ἀκαρπούς καθίστησιν εἰς τήν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπίγνωσιν. Μοναχός γάρ, ὃς οὐ κέκτηται ταῦτα, ἀλλά ἀμελεῖ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας, τυφλός ἐστι μυωπάζων, λήθην λαβὼν τῶν πάλαι αὐτοῦ ἀμαρτημάτων, καί συμβέβηκεν αὐτῷ τό τῆς ἀληθοῦς παροιμίας· κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμε-

νι πού, ἀφοῦ λούστηκε, κυλιέται πάλι στό βουρκο»⁸². Διότι, λέει, ἂν ἀφοῦ ἀπέφυγαν τίς βρωμιές τοῦ βούρκου, δηλαδή τοῦ κόσμου, μέ τήν ἐπίγνωση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀναμειχθοῦν πάλι σ' αὐτές καί νικηθοῦν, γίνονται σ' αὐτούς τά τελευταῖα χειρότερα ἀπό τά πρῶτα. Διότι θά ἦταν καλύτερα γι' αὐτούς νά μήν εἶχαν γνωρίσει τό δρόμο τῆς ἀλήθειας, παρά ἀφοῦ τόν γνώρισαν, νά στρέψουν πάλι πίσω⁸³.

Λοιπόν, ἀγαπητοί, πιστοί δοῦλοι καί ἐκλεκτοί στρατιῶτες μοναχοί, ἄς ἀναλάβουμε μέσα στήν καρδιά μας τήν πανοπλία τῶν ἀρετῶν πού ἀναφέραμε προηγουμένως, ἐνθυμούμενοι αὐτές καθημερινά χωρίς ἀναβολή, γιά νά μπορέσουμε νά ἀγωνισθοῦμε τόν καλό ἀγῶνα καί νά νικήσουμε ὅλη τή δύναμη τοῦ Ἐχθροῦ, ὥστε νά γλυτώσουμε ἀπό τήν ὀργή πού ἔρχεται πάνω στούς ἀνυπάκοους ἀνθρώπους⁸⁴ καί νά βροῦμε ἔλεος καί χάρη τή μέρα τῆς κρίσης μπροστά στόν δίκαιο Κριτή, πού ἀνταμείβει τόν καθένα ἀνάλογα μέ τά ἔργα του⁸⁵. Σ' αὐτόν πρέπει κάθε δοξολογία, μαζί μέ τόν Πατέρα καί τό Ἅγιο Πνεῦμα, τώρα καί πάντοτε καί στούς αἰῶνες τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

82. Β' Πέτρ. 2, 22.

83. Β' Πέτρ. 2, 20-21.

84. Πρβλ. Ἐφεσ. 5, 6.

85. Πρβλ. Ρωμ. 2, 6.

τον, καί ὅς λουσαμένη εἰς κύλισμα βορβόρου. Εἰ γάρ ἀποφυγόντες, φησί, τὰ μιάσματα τοῦ βορβόρου, ἤγουν τοῦ κόσμου, ἐν ἐπιγνώσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τούτοις πάλιν ἐμπλακέντες ἠττῶνται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χειρόνα τῶν πρώτων. Κρεῖσσον γάρ αὐτοῖς μή ἐπεγνωκέναι τήν ὁδόν τῆς ἀληθείας, ἢ ἐπιγνοῦσιν εἰς τὰ ὀπίσω πάλιν ἀνακάμψαι.

Οὐκοῦν, ἀγαπητοί, πιστοί δοῦλοι καί ἐκλεκτοί στρατιῶται μοναχοί, ἀναλάβωμεν τήν πανοπλίαν τῶν προειρημένων ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν, καθ' ἐκάστην ἀνυπερθέτως μνεῖαν αὐτῶν ποιούμενοι, ὅπως δυνηθῶμεν ἀγωνίσασθαι τόν καλόν ἀγῶνα καί καταπατήσαι πᾶσαν τήν δύναμιν τοῦ Ἐχθροῦ, ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπό τῆς ὀργῆς τῆς ἐπερχομένης ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας καί ἵνα εὐρωμεν ἔλεος καί χάριν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ἐνώπιον τοῦ δικαίου Κριτοῦ τοῦ ἀποδιδόντος ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ὡς πρέπει πᾶσα δόξα, σὺν τῷ Πατρὶ καί τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καί ἀεὶ καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.